

**Meerjarenraming
2026 – 2030**

Inhoudsopgave meerjarenraming 2026 - 2030

Inleiding/leeswijzer	3
Hoofdstuk 1. Externe en interne ontwikkelingen, uitgangspunten en normen	5
Hoofdstuk 2. Meerjarenprogrammaplan 2026 – 2030	11
Hoofdstuk 3. Ontwikkeling van de belastingopbrengsten	29
Hoofdstuk 4. Uiteenzetting van de financiële positie	
- A De meerjarenraming 2026 - 2030 in cijfers	33
- B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	35
- C Financiering	42
- D Kengetallen	42
- E Geprognoseerde balans	46
Hoofdstuk 5. Voorgenomen investeringen	49

Inleiding

De meerjarenraming 2026-2030 bestaat uit een beleidsmatig- en een financieel gedeelte. Het beleidsmatige deel is ingedeeld in programma's. In deze programma's zijn de beleidsdoelen, ambities en acties van het waterbeheerprogramma 2022 – 2027 opgenomen.

Leeswijzer

Ten eerste bevat hoofdstuk 1 een uiteenzetting van de externe en interne ontwikkelingen en de uitgangspunten en normen, waarmee bij het opstellen van deze meerjarenraming rekening is gehouden. In hoofdstuk 2, het meerjarenprogrammaplan, wordt per programma ingegaan op onze visie en de beleidsdoelen. Hierbij is het waterbeheerprogramma 2022 – 2027 het vertrekpunt. Aan het slot van de programma's geven we een overzicht van de netto exploitatiekosten per programma voor de meerjarenperiode en een samenvatting van het meerjareninvesteringschema (MJI).

Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een raming van de belastingopbrengsten gegeven en wordt in hoofdstuk 4 een uiteenzetting gemaakt van de financiële positie van het waterschap. Hoofdstuk 5 bevat tot slot een overzicht van onze voorgenomen investeringen.

Hoofdstuk 1. Externe en interne ontwikkelingen, uitgangspunten en normen

Hoofdstuk 1 van de meerjarenraming bevat een uiteenzetting van de externe en interne ontwikkelingen, uitgangspunten en normen die in deze meerjarenraming gehanteerd zijn.

Externe en interne ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen kunnen hier genoemd worden.

De economie in Nederland

De Nederlandse economie heeft de afgelopen jaren flinke schokken doorgemaakt. De coronapandemie, de oorlog in Oekraïne en de daaruit voortvloeiende energiecrisis, samen met hoge inflatie en stevige renteverhogingen, hebben grote gevolgen gehad voor huishoudens en bedrijven. Inmiddels groeit de economie weer, gestimuleerd door aantrekkende wereldhandel, hogere lonen, een opleving van de binnenlandse consumptie en diverse vormen van lastenverlichting. Tegelijkertijd staan de overheidsfinanciën onder druk, doordat de uitgaven toenemen en lastenverlichting doorwerkt in het begrotingssaldo. Dit beeld komt naar voren uit de meest recente ramingen van het Centraal Planbureau (CPB) en de Miljoenennota 2026.

Volgens het CPB groeit de Nederlandse economie in 2025 met ongeveer 1,6%, terwijl voor 2026 een groei van 1,4% wordt verwacht. De groei wordt vooral gedragen door hogere lonen en aantrekkende wereldhandel. De inflatie blijft relatief hoog doordat loonstijgingen aanhouden, maar daalt geleidelijk. Voor 2025 wordt een inflatie van circa 3,2% verwacht, die in 2026 verder afneemt naar 2,3%. Het cao-loon in de marktsector stijgt in 2025 met circa 4,8%, waardoor de koopkracht van huishoudens zich herstelt. In 2025 neemt de mediane koopkracht naar verwachting toe met 0,7% en in 2026 met 1,3%. De verbetering in 2026 is groter dan eerder voorzien, vooral doordat de inflatie lager uitvalt dankzij de verlenging van de tijdelijke verlaging van de brandstofaccijnzen. Daarnaast zorgen aanpassingen in de arbeidskorting en het tarief in de eerste belastingschijf voor een ander koopkrachtbeeld tussen groepen: uitkeringsgerechtigden gaan iets minder vooruit dan werkenden.

De arbeidsmarkt blijft krap, hoewel de werkloosheid licht stijgt tot circa 3,8% in 2025 en 4,0% in 2026. De werkgelegenheid groeit, maar minder snel dan de productie, terwijl het arbeidsaanbod licht toeneemt door demografische ontwikkelingen en hogere participatie. Hierdoor blijft de balans tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt gespannen.

De overheidsfinanciën laten een wisselend beeld zien. Het EMU-tekort komt in 2025 uit op 1,9% van het bbp, een verbetering ten opzichte van eerdere ramingen doordat geplande uitgaven worden doorgeschoven naar latere jaren. Voor 2026 blijft het tekort ongewijzigd op 2,7% van het bbp. De overheidsschuld blijft relatief laag, ruim onder de Europese referentiewaarde van 60% van het bbp, maar de trend is stijgend.

Het aandeel van de bevolking dat onder de armoedegrens leeft, daalt verder dan eerder gedacht. In 2025 gaat het om 2,9% en in 2026 om 2,6%. De lagere inflatie en lastenmaatregelen zorgen ervoor dat vooral werkenden meer koopkracht overhouden, terwijl ook de armoede onder kinderen verder afneemt.

Het CPB benadrukt dat de economische vooruitzichten gepaard gaan met grote onzekerheden. Belangrijke risico's betreffen de geopolitieke situatie, zoals de oorlog in Oekraïne, spanningen tussen grote economieën zoals de Verenigde Staten en China, en conflicten in het Midden-Oosten.

Daarnaast kunnen onverwachte schommelingen in energie- en grondstoffenprijzen, beleidswijzigingen binnenlands of Europese begrotingsmaatregelen de macro-economische situatie beïnvloeden. Volgens het CPB zijn economische verbanden bovendien minder voorspelbaar geworden, waardoor ramingen steeds meer onzekerheid bevatten.

Invoering aangepast belastingstelsel waterschappen

Na het vaststellen van de kostentoedelingsverordening op 1 oktober 2025 door uw algemeen bestuur richt de implementatie van het nieuwe belastingstelsel zich voorlopig nog op twee zaken. Ten eerste het opleggen van en communiceren over de aanslagen waterschapsbelastingen 2026. Voor de communicatie hierover zal nauw met het Noordelijk belastingkantoor worden samengewerkt. Het zwaartepunt ligt begin volgend jaar als de belastingaanslagen van het waterschap voor 2026 verstuurd worden. In het persbericht bij het aanbieden van de begroting 2026 is ook aandacht geschonken aan het aangepaste belastingstelsel.

Daarnaast zal met aanbieders van afvalwater dat rechtstreeks op onze persleidingen wordt geloosd (separate lozers) nog een regeling gemaakt worden om de kosten voor het zuiveren van afvalwater in rekening te brengen. Het gaat hierbij maar om een beperkte groep aanbieders. In het verlengde hiervan zal voor een aantal andere aanbieders van afvalwater de komende jaren opnieuw het afvalwater bemonsterd moeten worden. Het doel is om te beoordelen of deze bedrijven nog in de juiste categorie van afvalwater vallen. Dit zijn de zogenaamde tabelbedrijven waarvoor een vaste rekenmethode – via bepaalde categorieën – voor de te betalen zuiveringsheffing bestaat.

Omgaan met de stikstofuitstoot

De stikstofproblematiek is landelijk nog niet opgelost en blijft voor ons werk een bron van onzekerheid. Tot nu toe konden wij onze projecten uitvoeren zonder noemenswaardige extra inspanningen, maar toekomstige maatregelen kunnen wel leiden tot hogere kosten en langere doorlooptijden. Voor elk project beoordelen wij de effecten op Natura2000-gebieden en passen wij maatwerk toe, bijvoorbeeld door inzet van schoner materieel of compensatie binnen het projectgebied. Via de Unie volgen wij de landelijke ontwikkelingen nauwgezet en bereiden wij ons voor op mogelijke gevolgen voor onze werkzaamheden.

Gedragscode Soortenbescherming - Bestendig beheer en onderhoud

De gedragscode wordt deels toegepast. Voor de grootschalige werkzaamheden (schonen, maaien, baggeren) wordt de habitatbenadering gevolgd. Ter onderbouwing actualiseren wij ons Soortmanagementplan (SMP) en dienen dit uiterlijk 31 december 2025 in voor een generieke vergunning. Voor kleinere werkzaamheden (zoals snoeien, herstelwerken en begrazing) wordt de gedragscode toegepast, conform de aangescherpte eisen. Klepelen blijft toegestaan waar dit noodzakelijk is vanuit veiligheidsoverwegingen; voor overige situaties worden alternatieve methoden onderzocht. Via de Unie van Waterschappen wordt daarnaast gewerkt aan nadere onderbouwing van de effecten van klepelen.

GR Noorderzijlvest

Ten behoeve van een doelmatige uitoefening van (grootschalige) taakonderdelen inzake het zuiveren en laboratoriumwerkzaamheden werken de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest sinds 1 januari 2000 samen en zijn daartoe een lichte gemeenschappelijke regeling aangegaan als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen. Waterschap Noorderzijlvest voorziet een noodzakelijke vernieuwing van hun grootste zuiveringslocatie in Garmerwolde inclusief het afvalwater transportsysteem. De investeringen hiervoor bedragen globaal € 70 miljoen en zijn gepland voor de periode 2030-2035. Middels de GR zal dit ook voor ons financiële consequenties hebben.

Uitgangspunten en normen

Vorig jaar is in het AB van 6 november 2024 de meerjarenraming 2025-2029 vastgesteld. In die meerjarenraming zijn een aantal uitgangspunten van ons waterschap vastgesteld.

Dit betreffen:

- het beëindigen van de “effluentheffing” vanaf 2026;
- geen lastendaling (percentage lager dan 0,0) bij de taak zuiveringsbeheer toepassen alle kosten van het HWBP vanaf 2026 activeren;
- de bestemmingsreserve HWBP inzetten om toekomstige lastenstijgingen bij het watersysteembeheer (HWBP kapitaallasten) te dempen;
- de kosten voor kwijschelding vanaf 2026 toerekenen aan de categorie ingezetenen;
- een structurele formatieve ruimte van 8 FTE opvoeren vanaf 2026;
- het geen gebruik maken van de volgens het nieuwe belastingstelsel geïntroduceerde correctiemethodes.

Voor een nadere toelichting op deze uitgangspunten wordt verwezen naar het desbetreffende bestuursvoorstel. In de begroting 2026 is met het vastgestelde rekening gehouden.

Belangrijke uitgangspunten waarmee, naast het voorgaande, bij het opstellen van de meerjarenraming ook rekening is gehouden:

Uitgangspunten met een financiële doorwerking in de meerjarenraming

- Jaarlijkse stijging personeelslasten: 5% voor 2026 en 4% voor 2027 t/m 2030 (op basis van de verwachtingen van het CPB).
- Daarnaast is rekening gehouden met extra personeelslasten als gevolg van cao-afspraken van € 425.000,-.
- Prijsstijging (inflatie); 2% voor 2026 t/m 2030 (op basis van de verwachtingen van het CPB).
- Investeringsvolume € 24 miljoen (inclusief € 4 miljoen solidariteitsbijdrage HWBP), hierop zijn de kapitaallasten berekend.
- Als rente(omslag)percentage is voor 2026 2,14% gehanteerd en voor de overige jaren is een percentage van 2,2% gehanteerd.
- Hogere bijdrage aan Noorderzijlvest inzake de GR zuiveren in 2026 van € 1.467.000,-. Voor de jaren hierna bedraagt de stijging vanaf 2027 € 166.000,-, € 358.000,-, € 173.000,- en € 591.000,-.
- Hogere jaarlijkse bijdrage aan de uitvoeringskosten van de Wet WOZ van € 250.000,-.

Uitgangspunten die nog geen financiële doorwerking hebben in de meerjarenraming

- De mogelijke kosten voor de gedragscode beheer en onderhoud (o.a. klepelbeleid) zijn nog niet meegenomen in de meerjarenraming. De komende periode worden deze kosten nader geïnterpreteerd.
- Daarnaast wordt nog geen rekening gehouden met de financiële gevolgen van het nieuwe waterbeheerprogramma 2028-2033.
- Tot slot zijn er nog een aantal ontwikkelingen die (mogelijk) na de meerjarenperiode invloed kunnen hebben (hogere HWBP-bijdrage vanaf 2030 (wordt geactiveerd en de afschrijvingslast zal vanaf 2031 toenemen), medicijnrestenverwijdering, stijging bijdrage GR Noorderzijlvest in verband met aanvullende investeringen na 2030). Hier is in deze meerjarenraming nog geen rekening gehouden.

Een aantal posten wordt hierna toegelicht.

Stijging personeelslasten

Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is, op basis van de verwachtingen van het CPB en het onderhandelingsresultaat van de cao voor 2025 en 2026, voor 2026 uitgegaan van 5%. Voor de jaren 2027 t/m 2030 is uitgegaan van 4%. Met dit percentage kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. sociale- en pensioenpremies), de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) en de reguliere loonrondes worden gedekt.

De personeelsformatie is conform het bestuursvoorstel "Uitgangspunten meerjarenraming 2025-2029" toegenomen met 8 fte van 338,5 fte naar 346,5 fte.

Extra personeelslasten als gevolg van de cao

Begin april 2025 is een onderhandelingsresultaat bereikt over een nieuwe cao voor de waterschappen. Deze cao kent een looptijd van 24 maanden van 01-01-2025 t/m 31-12-2026. Voor deze cao-periode is een automatische prijscompensatie (APC) afgesproken met een extra plus. De lonen stijgen hierdoor automatisch mee met de inflatie door de APC en de plus zorgt voor een koopkrachtverbetering.

Voor 2025 betekent dit:

- Per 1-1-2025 worden de salarissen verhoogd met € 50 bruto op basis van een voltijdsdienstverband;
- Per 1-1-2025 een loonsverhoging van 3,3% (de APC).

Dit betekent, afhankelijk van de functieschaal, een loonsverhoging van gemiddeld 4,5%.

In onze begroting 2025 is rekening gehouden met een totale stijging van de personeelslasten van 5% (inclusief de sociale lasten en reguliere loonrondes door middel van ontwikkeling binnen de functieschaal). Een herberekening toont aan dat door het onderhandelingsresultaat deze 5% niet meer toereikend is om de stijging van de personeelslasten op te vangen.

Rekening houdend met het onderhandelingsresultaat bedraagt het nadeel op de personeelslasten voor 2025 € 225.000. Dit heeft ook een structurele doorwerking naar 2026.

Daarnaast zijn wij op basis van de vorig jaar vastgestelde cao genoodzaakt om aanpassingen door te voeren in meerdere personele regelingen. Dit betreft onder andere een uitbreiding van het aantal functies dat in aanmerking komt voor de regeling werkomstandigheden toelage. Het nadeel hiervan bedraagt € 200.000,-.

Prijsstijging (inflatie)

Op basis van de verwachting voor de komende jaren van het CPB en de reeds meegenomen specifieke verhogingen is voor de meerjarenperiode een inflatiestijging gehanteerd van 2%.

Kapitaallasten

In deze meerjarenraming wordt rekening gehouden met de kapitaallasten behorende bij een investeringsvolume van € 24 miljoen. Hierbij is vanaf 2026 rekening gehouden met extra kapitaallasten als gevolg van het activeren van alle kosten van het HWBP (bovenop het volume van € 20 miljoen). De solidariteitsbijdrage HWBP bedraagt jaarlijks ongeveer € 4 miljoen.

Rente(omslag)percentage

De rentemarkt is de afgelopen jaren sterk veranderd als gevolg van de oorlog in Oekraïne en de daarmee ontstane sterke inflatie. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de rente in recordtempo verhoogd van een negatieve stand in 2022 naar 4,00% in oktober 2023. Inmiddels is de rente verlaagd naar een stand van 2,00%. Dit betreft de rente op kortlopend geld (rekening-courantkrediet

bij de bank). Verdere renteverlagingen op korte termijn worden op dit moment niet verwacht. Voor de langere termijn is dit sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de inflatie.

De rente op langlopende geldleningen (15 tot 30 jaar) varieert momenteel (begin september 2025) tussen de 3,25% en 3,75% en ligt derhalve een stuk hoger dan de rente op kortlopend geld. Ook de ontwikkeling van de rente op langlopende geldleningen valt moeilijk te voorspellen. In de begroting 2026 is uitgegaan van de huidige rentepercentage voor kortlopend geld en langlopende geldleningen. Het berekende renteomslagpercentage voor 2026 bedraagt 2,14% (begroting 2025 2,10%). De rentestijging bedraagt € 224.000.

De jaarlijks aangetrokken leningen zijn, met name, voor de herfinanciering van de aflossingen op bestaande leningen. Eventuele rentestijgingen (in kleine stapjes) hebben op het renteomslagpercentage geen nadelig effect zolang de herfinanciering tegen een lager percentage dan het huidige renteomslagpercentage van 2,14% is. Wanneer het rentepercentage hierboven ligt, zal het renteomslagpercentage met kleine stapjes gaan stijgen.

GR Noorderzijlvest

Ten behoeve van een doelmatige uitoefening van (grootschalige) taakonderdelen inzake het zuiveren en laboratoriumwerkzaamheden werken de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest sinds 1 januari 2000 samen en zijn daartoe een lichte gemeenschappelijke regeling aangegaan als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Onze bijdrage aan Noorderzijlvest in 2026 inzake het zuiveren is € 1.467.000,- hoger dan onze bijdrage 2025.

De komende jaren zal onze bijdrage ook hoger worden door geplande investeringen binnen de GR. Voor de jaren hierna bedraagt de stijging vanaf 2027 namelijk € 166.000,-, € 358.000,-, € 173.000,- en € 591.000,-.

Daarnaast wordt binnen de GR op dit moment onderzocht of hydrobiologie kan worden toegevoegd aan de regeling. De verwachting is dat dit voordelen oplevert voor beide waterschappen. Als hiervoor gekozen wordt moet de personele capaciteit van het laboratorium worden uitgebreid. Er wordt gezocht naar een kostenneutrale invulling, door het geld dat wordt besteed aan externe inhuur hiervoor te benutten. In de voorjaarsrapportage van 2026 komen we hierop terug.

Hogere bijdrage aan de uitvoeringskosten van de Wet WOZ

De waterschappen gebruiken de WOZ-waarde van gebouwde onroerende zaken voornamelijk als heffingsmaatstaf voor de watersysteem- en wegenheffing. Gemeenten stellen de WOZ-waarden vast. Samen met het Rijk en de gemeenten dragen de waterschappen bij aan de uitvoeringskosten van de Wet WOZ. Sinds 2015 heeft de Unie succesvol gelobbyd voor een lagere bijdrage van de waterschappen. Er was een horizon verbonden aan deze lagere bijdrage, namelijk tot en met het jaar 2025. In het afgelopen driekwart jaar heeft de Unie geprobeerd om deze lagere bijdrage voor 2026 en verder veilig te stellen. Echter, tijdens het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen van 6 maart jl. heeft het kabinet aangegeven dat de bijdrage vanaf 2026 weer op de oorspronkelijke grondslag zal worden gebaseerd. Dit betekent een fors hogere bijdrage.

De Unie heeft bezwaren geuit tegen deze hoge bijdrage. Er is afgesproken dat er snel een onderzoek zal starten naar een nieuwe kostenverdeelsystematiek. Het doel is om de situatie met een onredelijk hoge bijdrage van de waterschappen zo snel mogelijk te beëindigen, bij voorkeur al voor 2027. Voor 2026 moeten de waterschappen rekening houden met een totale bijdrage die € 10 miljoen hoger ligt dan in 2025, namelijk € 21,8 miljoen.

Voor ons waterschap betekent dit een nadeel van € 250.000,-. Dit is structureel verwerkt in de meerjarenraming 2026-2030.

Overige ontwikkelingen

Tot slot zijn er nog een aantal ontwikkelingen die tijdens of (mogelijk) na de meerjarenperiode invloed kunnen hebben. Deze zijn nog niet in deze meerjarenraming verwerkt.

Ten eerste hebben de 21 waterschappen in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen van 13 december 2024 een besluit genomen over extra middelen voor het HWBP. De 21 waterschappen willen voor de periode 2030-2036 € 1,25 miljard extra investeren in dijkversterkingen van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) onder de voorwaarde dat het Rijk hetzelfde bedrag beschikbaar stelt. Voor ons zou dit vanaf 2030 een verhoging van onze jaarlijkse solidariteitsbijdrage HWBP betekenen van € 4,6 miljoen naar € 8,3 miljoen (stijging van € 3,7 miljoen). Aangezien besloten is alle kosten van het HWBP vanaf 2026 te gaan activeren betekent dit dat de kapitaallasten vanaf 2031 zullen toenemen (bijdrage 2030 wordt vanaf 2031 in 30 jaar op afgeschreven).

Daarnaast wordt nog opgemerkt dat de huidige discussie over het verwijderen van medicijnresten, op termijn kan leiden tot een kostenverhoging van de taak zuiveringsbeheer.

Hoofdstuk 2. Meerjarenprogrammaplan 2026-2030

Het waterschap heeft als taak te zorgen voor veiligheid, voldoende water en schoon en ecologisch gezond water. In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 is voor deze taken aangegeven welke opgaven we hebben, nu en in de toekomst, welke doelen we willen bereiken en op welke wijze we dat willen bereiken. Er zijn strategische keuzes uitgelegd en er zijn inrichtingsmaatregelen beschreven.

Aanvullend op het strategisch beleid en de inrichtingsmaatregelen worden de doelen bereikt door operationeel beheer. Het dagelijks beheer van bijvoorbeeld de stuwen en de gemalen, het beheer en onderhoud, het muskrattenbeheer, de vergunningverlening en handhaving en het beheer van de zuiveringsinstallaties bepaalt mede het behalen en behouden van de doelen.

Als waterschap hebben wij, naast onze kerntaken, te maken met maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op ons werk en waar wij een rol in spelen. Deze ontwikkelingen en opgaven behoren niet direct tot onze kerntaken, maar kunnen invloed hebben op hoe wij onze kerntaken uitvoeren en op het behalen van onze doelen en opgaven.

Dit hoofdstuk met daarin het meerjarenprogrammaplan geeft onze beleidsopgaven (acties) voor de komende jaren weer. De thematische indeling van het waterbeheerprogramma volgen we hierbij. De nummering is gelijk aan het waterbeheerprogramma.

Eerst worden per programma onze ambitie en beleidsdoelen in de periode 2022-2027 weergegeven. Dit komt overeen met het waterbeheerprogramma. Zie hiervoor de hoofdstukken 5 tot en met 11 van het waterbeheerprogramma. In een doelenboom per programma staan de diverse subdoelen in relatie tot het bovenliggende doel opgenomen. Deze subdoelen zijn genummerd. Vervolgens zijn per programma de ingekaderde maatregelen (de acties) opgesomd. Aan sommige subdoelen zijn geen concrete maatregelen gekoppeld (bij voorbeeld 9.1 peilbeheer) omdat geen specifieke maatregelen nodig zijn. Doordat een aantal maatregelen intussen is afgerond kan het voorkomen dat bij sommige subdoelen geen maatregelen zijn opgenomen.

Om de continuïteit te waarborgen wordt in de meerjarenraming en de begroting gewerkt met drie vaste programma's: veiligheid, watersystemen en organisatie. De thema's uit het waterbeheerprogramma worden - in financiële zin - in deze programma's verwerkt. Hierbij is onderscheid gemaakt in de te bereiken doelen en de wijze waarop wij hieraan invulling geven. Bij de begroting 2026 is per actiepoint aangegeven wat we concreet in het begrotingsjaar gaan doen om het actiepoint te realiseren.

Actiepunten die intussen zijn afgerond – of waarvan we verwachten dat die vóór het komende begrotingsjaar zijn afgerond – verdwijnen uit de overzichten.

In tabelvorm:

Programmabegroting	Waterbeheerprogramma 2022-2027
Veiligheid	H5 Deltaplan Waterveiligheid
Watersystemen	H6 Deltaplan Zoetwater H7 Europese Kaderrichtlijn Water H8 Deltaplan Ruimtelijke adaptatie H9 Integraal Beheer
Organisatie	H10 Water en maatschappij H11 Organisatie

In het waterbeheerprogramma zijn in het thema organisatie geen maatregelen opgenomen. Jaarlijks wordt via de paragraaf bedrijfsvoering in de begroting ingegaan op de ontwikkeling van de organisatiedoelen.

Doordat het programmaplan een voortschrijdend inzicht geeft in de uitvoering van het Waterbeheerprogramma ontstaat – door het opschuiven van de jaren – aan het eind van de meerjarenperiode de situatie dat er bijna geen maatregelen meer ‘open staan’. Het huidige Waterbeheerprogramma eindigt immers in 2027. Van een aantal maatregelen is nu al bekend dat deze zullen doorlopen tot ná 2027. Dit is ook aangegeven. De jaren ná 2027 zullen weer worden gevuld zodra duidelijk is welke maatregelen vanuit het volgende waterbeheerprogramma 2028 – 2033 uitgevoerd moeten gaan worden.

De te nemen maatregelen in deze meerjarenperiode zijn in tabelvorm per thema weergegeven. Door met kleuren te werken geven we indicatief aan in welke fase de uitvoering van een maatregel zit.

Toelichting gebruikte kleuren:

	Vorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Programma Waterveiligheid

Het leven in een deltagebied als Nederland vraagt om bescherming tegen het water en de hieraan verbonden gevaren voor mens, dier en goed. Veiligheid voor de mens staat dan ook voorop; altijd en overal. Waterveiligheid is een wettelijke kerntaak van het waterschap. Om een veilige situatie te bereiken, kijken we naar verschillende maatregelen (meerlaagsveiligheid). Voorop staat de preventie van overstroming door het op sterkte houden van de zeedijk en boezemkaden (laag één). Maar door ook te kijken naar maatregelen in de ruimtelijke inrichting zijn beperkingen van gevolgschade mogelijk als het een keer mis gaat (laag twee). Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het voorkomen van nieuwe bebouwing in overstromingsgevoelig gebied, het beschermen van kwetsbare gebouwen en het op hoogte brengen van vluchtroutes. Tot slot zijn er de maatregelen in de rampenbeheersing, zoals goede calamiteiten- en evacuatieplannen (laag drie).

Het programma veiligheid omvat alleen het thema Deltaplan Veiligheid

Thema Deltaplan Veiligheid (H 5 WBP)

Doel

Levensbedreigende situaties voor mensen mogen niet plaatsvinden; voor dieren proberen we die zoveel mogelijk te voorkomen. Materiële schade proberen we tot een minimum te beperken.

Ambitie 2022-2027

In 2027 zijn we begonnen aan de uitvoeringsmaatregelen voor de verbetering van de zeedijk. Daarbij werken we met veel partijen samen om integrale oplossingen te bedenken voor de inrichting van de zeedijk.

Voor de veiligheid van de boezem is het Masterplan Kaden afgerond en is 1,7 miljoen extra m³ berging voor de Eemskanaal-Dollardboezem (EKDB) ingericht. We hebben de stabiliteit van onze boezemkeringen door middel van een formele toetsing in beeld gebracht en de urgente trajecten verbeterd. Deze keringen worden periodiek getoetst, waarna afgekeurde trajecten voor de volgende toetsronde worden opgepakt. Met beheermaatregelen zorgen we dat de situatie permanent veilig is. Naast de zorg voor de keringen betekent dit dat we (regen)water waar het kan bovenstrooms vasthouden, om de boezem te ontlasten.

Subdoelen:

- Het uitwisselen van de aanpak van de bescherming tegen overstroming met Duitsland voor het stroomgebied van de Eems (5.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- De zeedijk moet in 2050 voldoen aan de norm van 1:3.000. De norm van 1:10.000 wordt als signaalwaarde gebruikt, om tijdig te bepalen waar in de toekomst verbeterwerken moeten plaatsvinden (5.2).
- De boezem voldoet aan de veiligheidsnorm voor de hoogte van de kaden (1:100, 1:300, 1:1000), in 2023 hebben we de stabiliteit van onze boezemkaden in beeld gebracht en in 2027 hebben we alle urgente trajecten verbeterd (5.3).
- Het ontlasten van de boezem door het creëren van 54 miljoen m³ berging en het bovenstrooms vasthouden van de verwachte 10% extra neerslag in 2050 (5.4).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van waterveiligheid te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Deltaplan Veiligheid

Maatregelen		Jaar		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
5.2.4	Verkenning en Planvorming traject Punt van Reide - Duitsland		2026													
5.3.2	Eindrapportage 2 ^e toetsingsronde voor de regionale keringen		2026													
5.3.3	Verbeteren urgente kadetrajecten uit 2 ^e toetsingsronde		2027													
5.3.4	Actualisatie van studie Droge Voeten 2050		2026													
5.4.1	Realisatie berging Wolfsbarge 2, Tusschenwater Zuid en Noordma/Zuidoevers	1,2 mln. m3	2027													
5.4.2	Realisatie berging in Meerstad	0,5 mln.	2027													
5.4.5	Water vasthouden in Rolderdiep (Drentsche Aa) (zie ook 7.3.1.)	374.000	2027													
5.4.5	Water vasthouden in Amerdiep (Drentsche Aa) (zie ook 7.3.1.)	94.000 m3	2027													
5.4.6	Zoeken naar extra ruimte voor water vasthouden in Westerwolde	1,1 mln.	2027													

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Programma Watersystemen

Het waterschap heeft naast de in het voorgaande programma beschreven veiligheidstaak ook als taak te zorgen voor voldoende water en schoon en ecologisch gezond water.

De zorg voor voldoende water betekent dat wij streven naar een optimaal waterbeheer voor de functies in ons gebied. Bij de vaststelling van de gewenste waterpeilen, maken we een zorgvuldige afweging van de belangen van de diverse functies. In natte perioden voeren we water af, in droge perioden zorgen we indien mogelijk voor voldoende water. We zorgen ervoor dat de wateroverlast beperkt blijft tot het afgesproken, aanvaardbare niveau. Wij voorkomen wateroverlast door bodemdaling en we geven op proactieve wijze advies aan gemeenten om wateroverlast in stedelijk gebied zoveel mogelijk te voorkomen. We onderhouden de watergangen zodanig dat de aan- en afvoerfunctie van de watergangen gegarandeerd blijft en houden daarbij zoveel mogelijk rekening met de ontwikkeling en het behoud van natuurwaarden en ecologische belangen. Tevens zorgen we voor voldoende waterdiepte voor de scheepvaart.

De zorg voor schoon en ecologisch gezond water is een wettelijk vastgelegde taak. Dit betekent dat er geen chemische stoffen norm overschrijdend in het water mogen voorkomen en dat het oppervlaktewatersysteem voldoende leef- en opgroeimogelijkheden biedt voor gewenste planten en dieren. Het waterschap meet de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en zorgt ervoor dat er geen activiteiten plaatsvinden die de gewenste waterkwaliteit verstoren.

De zorg voor ecologisch gezond water omvat een grote diversiteit aan watertypen. Dit zijn allereerst de grotere beken, kanalen en meren, waarvoor binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen en maatregelen zijn opgesteld. Daarnaast betreft dit zwemwater en de kleinere wateren. Wij geven advies aan gemeenten over stedelijke wateren en we adviseren de provincie over de zwemwaterkwaliteit. Voor ecologisch gezonde wateren zijn vooral de inrichting en de samenstelling van het water van belang. Wij zorgen daarnaast voor de zuivering van rioolwater. De kwaliteit van het gezuiverde water, dat op oppervlaktewater wordt geloosd, minimaal voldoet aan de wettelijke normen.

Het programma watersystemen is in vier thema's opgedeeld.

- Deltaplan Zoetwater
- Europese Kaderrichtlijn Water
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- Integraal Beheer

Thema Deltaplan zoetwater (H 6 WBP)

's Zomers kent ons beheergebied een natuurlijk watertekort. Daarom wordt iedere zomer vanuit het IJsselmeer, via Friesland en Drenthe, water aangevoerd om aan de watervraag te kunnen voldoen. Het aangevoerde water wordt onder andere gebruikt voor het op peil houden van het oppervlaktewater in de watergangen, voor de industrie, voor de natuur, voor doorspoeling tegen verzilting en voor de beregening door de landbouw. De watervraag in ons gebied neemt toe door klimaatverandering, door de gewenste hogere productie in de landbouw en door economische ontwikkelingen, zoals nieuwe datacentra en een nieuwe waterstoffabriek.

Binnen het thema zoetwaterbeschikbaarheid zetten wij in op verschillende sporen:

We optimaliseren de wateraanvoer, zodat we de voor ons beschikbare hoeveelheid water vanuit het IJsselmeer ons beheergebied in kunnen laten stromen en op een goede manier kunnen verdelen over de verschillende watersystemen. Daarnaast zetten we in op het conserveren van water, door het water zoveel mogelijk bovenstrooms vast te houden en te laten infiltreren in de bodem. Het derde spoor richt zich op het voorkomen van inefficiënt watergebruik. Het vierde spoor is het optimaliseren van het gebruik van grondwater, zonder dat dit schade brengt aan andere gebruiksfuncties. Tot slot stimuleren wij efficiënt watergebruik en optimaal bodembeheer, om zodoende het watergebruik te beperken.

Verandering in het zoetwater gebruik is iets dat het waterschap niet alleen kan bewerkstelligen. Keuzes over aanpassingen in het landgebruik vallen bijvoorbeeld buiten onze verantwoordelijkheid. Daarvoor is de samenwerking tussen vele partijen noodzakelijk. Als waterschap hebben wij maar beperkt invloed op keuzes die andere partijen maken. Wij richten ons binnen dit thema op datgene wat wij kunnen doen en werken graag samen met anderen om ook in de toekomst te zorgen voor voldoende zoetwaterbeschikbaarheid.

Doel

We spannen ons in voor voldoende water, nu en in de toekomst. Ondanks onze inspanning is er niet overal en altijd voldoende water beschikbaar. Daarom geven wij de watergebruikers inzicht in de zoetwaterbeschikbaarheid en vragen hen nadrukkelijk om hun bedrijfsvoering daarop aan te passen.

Ambitie 2022-2027

In 2027 hebben we de verdeling van het aanvoerwater verder geoptimaliseerd. We hebben mogelijkheden voor beregenen uit grondwater voor ons hele gebied in beeld gebracht. In gebieden waar dat aan de orde is, is de zoetwaterbeschikbaarheid in 2027 geactualiseerd en gecommuniceerd naar de watergebruikers. We hebben onze gebruikers nog meer bewust gemaakt van het feit dat niet overal en niet altijd voldoende zoet water gegarandeerd kan worden en dat ze water efficiënt moeten gebruiken. Gebruikers passen technieken toe om watergebruik te beperken en delen hun kennis.

Subdoelen:

- Met het Rijk en met de noordelijke waterschappen en provincies maken we afspraken om ook in de toekomst de benodigde wateraanvoer zoveel mogelijk te garanderen (6.1).
- Ons watersysteem optimaliseren door zoveel mogelijk water te conserveren en het water zo optimaal mogelijk te verdelen over ons watersysteem, waarbij we het water zo efficiënt mogelijk benutten (6.2).

- Het mogelijk maken van beregening uit grondwater daar waar het kan, zonder schade te veroorzaken aan de natuur, veen(oxidatie)gebieden, drinkwaterwinning, bebouwd gebied of het functioneren van ons watersysteem (6.3).
- Inzicht geven in de zoetwaterbeschikbaarheid binnen ons gebied, waarbij niet overal alles mogelijk is. Wij geven aan hoe vaak een watertekort op kan treden, wat ons voorzieningenniveau is en wat een gebruiker zelf kan doen om efficiënt om te gaan met water in droge tijden (6.4).
- Watergebruikers in het gebied stimuleren om efficiënter met water om te gaan en waterbesparende maatregelen te nemen (6.5).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van het Deltaplan Zoetwater te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Deltaplan Zoetwater						
Subdoel			2021	2022	2023	2024
6.1.3	Indien nodig, met andere belanghebbende partijen aanpassingen doen aan de vigerende waterakkoorden	Doorlopend				
6.2.1	Onderzoek naar besparen op doorspoelen Eemskanaal	2026				
6.2.2	Onderzoek naar mogelijkheden om binnen het reguliere peilbeheer neerslag beter vast te houden en tot infiltratie te laten komen om bodemvocht en grondwateraanvulling te optimaliseren	2026				
6.3.1	Nieuw beleid opstellen voor beregening uit grondwater	2026				
6.3.2	Onderzoek naar invloed van beregening op grondwaterstanden Voorste Diep	2026				
6.3.5	FRESHEM, kartering zoet en zout grondwater	2026				
6.3.7	Voorstel uitwerken voor het in beeld brengen van de totale grondwateronttrekking ten behoeve van beregening	2026				
6.4.1	Communicatietraject opstellen om zoetwaterbeschikbaarheid uit te leggen	2026				
6.4.2	Optimalisatie en actualisatie van zoetwaterbeschikbaarheid	2027				
6.4.3	Gebiedsproces en watersysteembrede afweging doorspoelen Oldambt	2027				
6.5.1	Bepalen beschikbare bodemvocht via satellietgegevens en gegevens ter beschikking stellen aan gebruikers	2026				
6.5.2	Stimuleren optimaal bodembeheer via pilots en kennisverspreiding	Doorlopend				
6.5.3	Stimuleren efficiënt watergebruik via pilots en kennis verspreiding	Doorlopend				
6.5.4	Opstellen beleid maximaal waterverbruik per teelt	2027				
6.5.5	Opstellen beleid voor nieuwe industriële gebruikers, samen met de provincies	2026				

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Toelichting gebruikte kleuren:

Voorbereiding
Uitvoering
Afronding / gereed
Doorlopend

Thema Europese kaderrichtlijn water (H 7 WBP)

Het waterschap heeft de zorg voor schoon en ecologisch gezond water. Dit is een wettelijk vastgelegde taak. Dit betekent dat er geen chemische stoffen norm overschrijdend in het water mogen voorkomen en dat het oppervlaktewatersysteem voldoende leef- en opgroeimogelijkheden biedt voor gewenste planten en dieren. Het waterschap meet de waterkwaliteit van het oppervlaktewater en zorgt ervoor dat er geen activiteiten plaatsvinden die de gewenste waterkwaliteit verstoren.

De zorg voor ecologisch gezond water omvat een grote diversiteit aan watertypen. Dit zijn allereerst de grotere beken, kanalen en meren, waarvoor binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen en maatregelen zijn opgesteld. Daarnaast betreft dit zwemwater en de kleinere wateren. Wij geven advies aan gemeenten over stedelijke wateren en we adviseren de provincie over de zwemwaterkwaliteit. Voor ecologisch gezonde wateren zijn vooral de inrichting en de samenstelling van het water van belang. Wij zorgen daarnaast voor de zuivering van rioolwater. De kwaliteit van het gezuiverde water, dat op oppervlaktewater wordt geloosd, voldoet minimaal aan de wettelijke normen.

Doel

We zorgen voor schoon en ecologisch gezond water, waarin systeemspecifieke dieren en planten voorkomen.

Ambitie 2022-2027

In 2027 zijn de inrichtingsmaatregelen voor de KRW gereed en de KRW-waterlichamen voldoen aan de ecologische doelen. We zien een duidelijke verbetering van de waterkwaliteit ten opzichte van 2010 (aanvang van de KRW). Bij gewasbeschermingsmiddelen zien we alleen nog incidentele overschrijdingen. De zwemwateren hebben een goede bacteriologische kwaliteit.

Subdoelen:

- In 2027 voldoen alle KRW-waterlichamen aan een goede ecologische en chemische toestand (7.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- In 2027 hebben alle KRW-waterlichamen een goede biologische toestand en voldoen daarmee aan de doelen voor fytoplankton, macrofyten, macrofauna en vis (7.2). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Herstel van natuurlijk functionerende beeksystemen in de stroomgebieden van de Hunze, Drentsche Aa en Ruiten Aa/ Westerwoldse Aa (7.3).
- Het herstel van de meren is erop gericht om goed functionerende oeverzones en ondergedoken waterplanten te krijgen, ten behoeve van het behalen van de KRW-doelen, in goede balans met de overige gebruiksfuncties (7.4).
- Aanwezigheid van natuurvriendelijke oevers op minimaal 25% van de lengte van de kanalen die als KRW-waterlichaam zijn aangewezen, om het leefgebied van dieren en planten in die wateren te vergroten (7.5).
- Door de realisatie van vismigratie maatregelen zorgt het waterschap voor goede verbindingen tussen de verschillende leefgebieden van vissen (en in mindere mate kleine waterdieren) die van belang zijn om de volledige levenscyclus te vervullen. Daarnaast wordt hiermee invulling gegeven aan een natuurlijke verspreiding van soorten ten behoeve van robuuste populaties (7.6).
- Voldoen aan de nutriëtnormen in de KRW-waterlichamen, zowel in droge als in natte jaren (7.7).

- Terugdringen van de normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen tot nagenoeg nul in 2023 (7.8).
- In 2027 mogen in alle KRW-waterlichamen geen overschrijdingen meer voorkomen van prioritair en van specifiek verontreinigende stoffen met handelingsperspectief (7.9).
- De aanwezige microverontreinigingen in ons oppervlaktewater zijn niet beperkend voor de ontwikkeling van de ecologie (7.10).
- Het geven van advies over het bereiken van een goede zwemwaterkwaliteit voor de officiële zwemwaterplassen in ons beheergebied (7.11). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Terugbrengen van een structurele overschrijding van de norm naar een incidentele overschrijding (7.12). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Meer aandacht besteden aan de overige wateren in ons gebied met betrekking tot monitoring om een beter inzicht te krijgen in de ecologische toestand en op basis hiervan de ambitie bepalen (7.14).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van schoon en ecologisch gezond water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Europese Kaderrichtlijn Water				2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Subdoel	Maatregel	Reikwijdte	Jaar								
7.3.1	Hermeandering Drentsche Aa (Rolderdiep) (zie ook 5.4.5.)	2,5 km	2027								
7.3.1	Hermeandering Drentsche Aa (Amerdiep) (zie ook 5.4.5.)	2,5 km	2027								
7.3.2	Hermeandering Hunze (delen Voorste Diep en Achterste Diep)	18,2 km	2027								
7.3.3	Onderzoek en introductie beekspecifieke soorten (Westerwoldse Aa zuid / Ruiten Aa)		2027								
7.4.1	Zuidlaardermeer: uitvoeren maatregelen uit inrichtingsplan		2026								
7.4.3	Onderzoek waterplantengroei Schildmeer		2026								
7.5.1	Aanleg natuurvriendelijke oevers kanalen Hunze/Veenkoloniën	9 km	2027								
7.5.2	Aanleg natuurvriendelijke oever Noordwillemskanaal	3 km	2027								
7.5.3	Optimalisatie bestaande natuurvriendelijke oevers	p.m.	Doorlopend								
7.6.1	Realisatie vispassages Drentsche Aa	4 st	2027								
7.6.1	Realisatie vispassages Hunze	5 st	2027								
7.6.2	Ontsluiting extra paai- en opgroei gebied voor paling en driedoornige stekelbaars		2026								
7.7.3	Proefprojecten kringlooplandbouw in Duurswold en Oldambt		2026								
7.7.4	Proefprojecten duurzaam bodembeheer in ons hele beheergebied		2026								
7.8.2	Onderzoek effluent RWZI's		2026								
7.8.3	Acties uit landelijk Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 wanneer passend voor ons gebied		Doorlopend								
7.9.2	Bronanalyse (lokale bronnen) bij terugkerende overschrijdingen voor alomtegenwoordige stoffen		2027								
7.9.3	Biotamonitoring		2027								
7.9.4	Optimalisatie meetmethode stoffen		Doorlopend								
7.9.5	Onderzoek naar regionale natuurlijke achtergrondconcentraties voor metalen		2026								
7.10.1	In kaart brengen van de toxiciteit van de aanwezige microverontreinigingen		Doorlopend								
7.13.1	Evaluatie effect van beekboderverhogende maatregelen op bereiken KRW-doelen		2027								
7.14.1	Samen met gemeenten Inventarisatie waterkwaliteit stedelijke wateren		2026								

Toelichting gebruikte kleuren:

Voorbereiding
Uitvoering
Afronding / gereed
Doorlopend

Thema Deltaplan ruimtelijke Adaptatie (H 8 WBP)

Als waterschap houden wij ons al vele jaren bezig met klimaatadaptatie binnen onze opgaven. Vanuit onze taak en rol als regionaal waterbeheerder werken wij samen met de gemeenten, provincies en andere belanghebbenden aan de klimaatadaptatie-opgave.

In 2018 hebben Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen met elkaar afgesproken om versneld en intensiever te werken aan een klimaatbestendige en waterrobuuste ruimtelijke inrichting van Nederland in 2050. Hiervoor is het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) opgesteld, als onderdeel van het Deltaprogramma. Het DPRA is gericht op de aanpassing van de ruimtelijke inrichting om de kwetsbaarheid voor en de gevolgen van overstroming, wateroverlast, hittestress en droogte te verkleinen.

Het DPRA raakt aan de opgaven die wij hebben en biedt kansen voor integrale oplossingen. Het DPRA biedt ook kansen om het waterbelang breder onder de aandacht te brengen en vroegtijdig in te kunnen brengen in visies en plannen voor de ruimtelijke inrichting. Maatregelen die in het kader van het DPRA worden genomen, kunnen helpen om extra belasting van het watersysteem te voorkomen en de robuustheid te vergroten. Dit geldt zowel voor waterkwantiteit als waterkwaliteit.

Het DPRA en de daaruit voortvloeiende maatregelen, die worden opgenomen in de Regionale Uitvoeringsagenda DPRA, sluiten aan op eerdere maatregelen en opgaven, zoals de stedelijk wateropgave en de maatregelen vanuit de gemeentelijke waterplannen.

Doel

Wij streven naar klimaatrobuuste watersystemen en dragen vanuit onze kennis en expertise als regionaal waterbeheerder bij aan de nationale klimaatadaptatie-opgave.

Ambitie 2022-2027

Vanuit onze functionele taak en rol als regionaal waterbeheerder zijn wij nauw betrokken bij de invulling van het DPRA in onze regio. We zoeken hierbij de link met onze eigen doelen en opgaven en benutten kansen om te komen tot integrale oplossingen. We benutten het DPRA om te komen tot een betere invulling van onze rol binnen de ruimtelijke ordening.

Subdoelen:

- Bij ruimtelijke ontwikkelingen is overstromingsbestendigheid reeds bij de locatiekeuze een niet-vrijblijvend onderdeel van de overwegingen. In geval van een calamiteit werken we samen in de Veiligheidsregio en volgen we ons actuele Calamiteitenplan (8.1).
- Wij streven naar een robuust watersysteem, dat voldoet aan de geldende normen. We werken samen met andere partijen om ons gebied klimaatbestendig te maken, vanuit onze eigen verantwoordelijkheden en taken (8.2.1).
- Het stedelijk watersysteem is in 2050 klimaatrobuust en voldoet aan de geldende inundatienorm. Binnen het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie benaderen we de wateropgave integraal en werken nauw samen met de betrokken partijen (8.2.2). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Samen met de provincies onderzoeken we in welke gebieden er kansen liggen veenoxidatie te vertragen en waar mogelijk te stoppen in combinatie met daarop afgestemd beleid, functies, normen en maatwerk in alternatieven en maatregelen (8.2.3).
- Het tegengaan van hittestress ligt buiten de directe verantwoordelijkheid van het waterschap. We zoeken naar koppelkansen met onze eigen opgaven en handelingsperspectief, om te

komen tot integrale oplossingen (8.3). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*

- De droogte-opgave binnen het DPRA raakt aan onze eigen opgaven. We zoeken naar koppelkansen om te komen tot integrale oplossingen (8.4). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We zorgen voor een optimale afstemming tussen water en ruimtelijke ordening en borgen daarbij dat water een mede-orderende rol heeft. We zetten in op samenwerking in de fysieke leefomgeving (8.5).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie

Maatregelen		2024	2025	2026	2027	2028
8.1.1	Plan van aanpak aanpassen kwetsbare en vitale infrastructuur (gemalen en RWZI's) o.b.v. de analyse	2026				
8.1.2	Voorstel implementatie Regionale Uitvoeringsagenda DPRA	2027				
8.1.3	Adviseren van overheden en initiatiefnemers over locatiekeuzes en de invulling van overstromingsbestendig bouwen	Doorlopend				
8.2.1.1	Modellering Toekomstbestendig watersysteem	2026				
8.2.1.2	Toetsing watersysteem aan NBW-norm	2026				
8.2.1.3	Uitvoeren maatregelen (reeds bekende) knelpunten watersysteem	Doorlopend				
8.2.1.5	Stimuleren duurzaam bodembeheer landbouw d.m.v. pilots	Doorlopend				
8.2.1.6	Actief communiceren over eigen maatregelen grondgebruikers, zoals goed bodembeheer en landgebruik (bijvoorbeeld via landbouwoverleggen, -beurzen, -nieuwsbrieven, etc.)	Doorlopend				
8.2.1.7	Beleid omgaan met greppels in landbouwpercelen	2026				
8.2.3.1	Rapportage van onderzoeken en acties uit plan van aanpak veenoxidatie	2026				
8.2.3.2	Opstellen van overzicht van instrumenten en oplossingen als input gebiedsprocessen	2026				
8.2.3.3	Communicatie- en gebiedsproces over mogelijke oplossingen in een aantal aandachtsgebieden	2026				
8.2.3.4	Samen met de provincies en gemeenten komen tot een strategie voor de aanpak van de aandachtsgebieden veenoxidatie	2026				
8.2.3.5	Peilbesluiten in een aantal veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen na afloop van een gebiedsproces en eventuele herinrichting	2028				
8.5.1	Met gemeenten en provincies afspraken maken over de samenwerking in de fysieke leefomgeving, naar aanleiding van de implementatie van de Omgevingswet.	Doorlopend				

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Thema Integraal beheer (H9 WBP)

Aanvullend op het strategisch beleid en de (inrichtings)maatregelen worden de doelen bereikt door operationeel beheer. Het dagelijks beheer van bijvoorbeeld de stuwen en de gemalen, het beheer en onderhoud, het muskusrattenbeheer, de vergunningverlening en handhaving en het beheer van de zuiveringsinstallaties bepaalt mede het behalen en behouden van de doelen.

Veelal zijn de beheerstaken in eerste instantie gericht op één taak, voor bijvoorbeeld waterkwantiteit, maar heeft het beheer direct of indirect ook gevolgen voor waterkwaliteit en andersom. Peilbeheer en de water aan- en afvoer is vooral bedoeld om de functies te bedienen van voldoende water. Maar bijvoorbeeld droogval in de zomer kan ook effect hebben op het planten- en dierenleven en daarmee het halen van de KRW-doelen. De verbinding tussen de verschillende taken maakt dat we dit in een apart hoofdstuk integraal beheer hebben opgenomen.

Doel

Ons beheer is doelmatig en doeltreffend en draagt bij aan het bereiken van onze strategische doelen.

Ambitie 2022-2027

De verschillende onderdelen van ons beheer staan niet op zichzelf, maar zijn integraal met elkaar verbonden en worden daarnaast nog beïnvloed door het uitgangspunt van de gebiedsinrichting. Het effect van het beheer op het bereiken van onze strategische doelen is bekend en wordt daarop afgestemd. Doelmatigheid, doeltreffendheid en duurzaamheid zijn de speerpunten van ons beheer.

Subdoelen:

- We zorgen voor voldoende water, zowel in natte als in droge perioden (9.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het doel van beheer en onderhoud is het functioneel houden van ons watersysteem en waterkeringen, waardoor de waterveiligheid en water aan- en afvoer nu en in de toekomst gewaarborgd blijft. Daarnaast benutten we zoveel mogelijk kansen voor ecologie en natuur (9.2).
- Het in functionele staat houden van de vaarweg. Dit betekent dat de vaarweg voldoet aan de eisen die eraan gesteld worden. Hiervoor wordt beheer en onderhoud uitgevoerd. We zorgen ook voor het afkondigen van stremmingen, het aanbrengen en onderhouden van bebording en de handhaving van de verkeersregels (9.3). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het geheel terugdringen of beheersen van invasieve exoten zodat er geen belemmering is van de doorstroming van de watergangen, schade aan oevers en dijken of gevaar voor verdringing van inheemse soorten (9.4).
- Dijken verzwakken niet door graafschade en gravers veroorzaken geen onveilige situaties voor medewerkers of inwoners (9.5).
- Door middel van vergunningverlening, toezicht en handhaving voorkomen en beperken we zoveel mogelijk de nadelige effecten op onze watersystemen, als gevolg van (voorgenomen) activiteiten (9.6).
- We zijn goed voorbereid en getraind voor de bestrijding van de verschillende soorten calamiteiten en hanteren daarbij een actueel en integraal calamiteitenplan (9.7). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Onze zuiveringen voldoen aan de lozingsvoorwaarden. Er is sprake van een optimale afstemming tussen gewenste nutriëntengehaltes, gewenste waterkwaliteit,

duurzaamheidsambities en kosten. We werken nauw samen in de Waterketen waarbij de waterketeninfrastructuur optimaal wordt benut (9.8).

- Duurzaam grondwaterbeheer, waardoor een robuust grondwatersysteem nu en in de toekomst gewaarborgd blijft (9.9). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het vastleggen van duidelijke kaders en werkafspraken voor de sport- en beroepsvisserij ten behoeve van de realisatie van een gezonde visstand (9.10).

Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van integraal beheer te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Integraal beheer		Jaar	2025	2026	2027	2032
9.2.1	Evaluatie effect van ecologische onderhoud	Doorlopend				
9.2.2	Uitvoering aangepast onderhoud ten behoeve van de KRW	Doorlopend				
9.4.1	Tussenrapportage toestand en effectiviteit beheermethoden invasieve exoten	Doorlopend				
9.4.2	Onderzoek naar bronpopulaties Amerikaanse rivierkreeften	2026				
9.4.3	Onderzoek naar opkomende kreeftsoorten	2026				
9.4.4	Communicatieplan ten behoeve van vergroten bewustwording, in samenwerking met de provincies	2027				
9.5.1	Bestrijden van muskusratten tot nul-populatie is bereikt	2032				
9.6.2	Huidige waterschapsregelgeving evalueren. Verbeterpunten meenemen bij het opstellen van de waterschapsverordening	2026				
9.8.1	Ambitie bepalen op het gebied van microverontreinigingen en medicijnresten	2027				
9.10.1	Opstellen visbeleid	2026				

Toelichting gebruikte kleuren:

	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Programma Organisatie

Hunze en Aa's is een actief participerend waterschap, dat zorgt voor veiligheid, schoon en voldoende water en dat deze taken uitvoert in samenhang met bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersysteem. Naast de primaire functies van ons watersysteem zetten we in op de vervulling van maatschappelijke functies van watersystemen.

De taken die wij hebben, benaderen we functioneel en effectgericht en worden integraal en duurzaam opgepakt, waarbij een goede samenwerking tussen alle partners van essentieel belang is. Onze instelling is daarbij proactief en kostenbewust.

Het realiseren van de grote maatschappelijke opgaven en de daarbij behorende inhoudelijke doelstellingen, zoals die aan bod zijn gekomen in de voorgaande hoofdstukken, vraagt het nodige van onze organisatie. Wij realiseren onze doelen in een bredere maatschappelijke context.

Als waterschap hebben wij, naast onze kerntaken, te maken met maatschappelijke ontwikkelingen die invloed hebben op ons werk en waar wij een rol in spelen. Hoe wij onze houding, rol en ambitie bepalen binnen deze ontwikkelingen is uitgelegd in hoofdstuk 3 van het Waterbeheerprogramma.

In dit hoofdstuk beschrijven we enkele maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven waar we mee te maken hebben. Deze ontwikkelingen en opgaven behoren niet direct tot onze kerntaken, maar kunnen invloed hebben op hoe wij onze kerntaken uitvoeren en op het behalen van onze doelen en opgaven.

Daarnaast kan het ook gaan om wensen vanuit de samenleving waar wij invulling aan willen geven, waarbij we ook weer zoeken naar de juiste balans met de uitvoering van onze taken.

We zijn ons ervan bewust dat we meer en meer een speler zijn in een breder maatschappelijk netwerk. Doelen en opgaven van de verschillende spelers binnen dit netwerk zijn vaak niet los van elkaar te zien en beïnvloeden elkaar.

Onze focus is in de eerste plaats op de invulling van onze rol als regionaal waterbeheerder en de uitvoering van de taken die daarbij horen. We bezien dit echter zoveel mogelijk vanuit een breder maatschappelijk perspectief. Dit betekent dat we inschatten wat het effect is van ons handelen op anderen en vice versa. Het betekent ook dat we proberen zoveel mogelijk de kansen te benutten die zich vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen voordoen om werk met werk te maken en aan de andere kant risico's zoveel mogelijk te verkleinen.

In dit programma zijn de (overkoepelende) maatregelen opgenomen die ons handelen bepalen in de maatschappelijke context en de organisatorische kosten die niet rechtstreeks aan de andere programma worden toegerekend. In het waterbeheerprogramma zijn in het thema organisatie geen maatregelen opgenomen. Jaarlijks wordt via de paragraaf bedrijfsvoering in de begroting ingegaan op ontwikkeling van de organisatiedoelen.

Doel

We hebben oog voor maatschappelijke ontwikkelingen en de invloed daarvan op onze kerntaken. We richten ons primair op de invulling van onze rol als regionaal waterbeheerder, maar plaatsen dit in een breder maatschappelijk perspectief.

Ambitie 2022-2027

We zijn een serieuze speler in ons maatschappelijke netwerk. Vanuit onze rol en taak als waterbeheerder spelen we in op maatschappelijke ontwikkelingen.

Subdoelen:

- We zetten in op klimaatmitigatie, circulaire economie en maatschappelijk verantwoord handelen en stellen hiervoor realistische doelen, die aansluiten bij onze waterbeheertaken en bijdragen aan de maatschappelijke duurzaamheidsopgave (10.1). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We behouden en versterken de biodiversiteit in onze wateren en op onze eigen gronden. Samen met andere partijen kijken we of en hoe we gezamenlijk een toename van de biodiversiteit kunnen bereiken (10.2).
- Met behulp van recreatieve voorzieningen maken we waterschapswerk beter zichtbaar in de samenleving (10.3). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We behouden watererfgoed als deze van cultuurhistorische waarde is en steunen stichtingen en organisaties die dit in stand houden (10.4). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- We nemen maatregelen die nodig zijn om de geleidelijke bodemdaling te volgen en de eventuele negatieve gevolgen van de bodemdaling op robuuste watersystemen (veiligheid, kwaliteit, kwantiteit en duurzaamheid) te voorkomen en geven daarbij de grenzen van ons waterbeheer aan (10.5).
- We houden het ecologisch en economisch evenwicht tussen mens, plant en dier zo goed mogelijk in stand en waar mogelijk verbeteren we het. We streven ernaar dat respect voor de waarde van de natuur de grondhouding is van al onze medewerkers. We houden bij alle werkzaamheden rekening met art 1.11 uit de Wet Natuurbescherming waarin wordt gesteld dat een ieder zorg heeft voor in het wild levende dieren en planten (10.6).
- Het vergroten van waterbewustzijn bij kinderen, jongeren (én hun ouders) en bij volwassenen. Aanvullend doel daarbij is het interesseren van jongeren voor waterbeheer. Naast een algemene bijdrage aan het waterbewustzijn wordt hiermee een bijdrage geleverd aan het op de lange termijn beschikbaar houden van voldoende personeel (10.7). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*
- Het delen van onze kennis en kunde buiten onze landsgrenzen, waarbij we anderen helpen aan meer, beter en veiliger water (10.8). *Alle maatregelen uit het huidige WBP zijn intussen afgerond.*

Ter ondersteuning van onze rolinvulling als regionaal waterbeheerder worden de volgende maatregelen (acties) per subdoel in deze meerjarenperiode genomen.

Water en Maatschappij			2020	2021	2022	2023	2024	2025
10.2.2	Uitvoeren maatregelen biodiversiteit	2027						
10.5.1	Uitvoering maatregelen Zuidlaardermeer/Drents diep	2027						
10.5.2	Uitvoeren maatregelen langs Eemskanaal-Dollardboezem ter compensatie van bodemdaling door gaswinning	2027						
10.5.3	Aanpassing watersysteem op bodemdaling door zoutwinning Nedmag	2026						
10.6.2	Onderzoek naar het voorkomen van schade aan broedplaatsen in onze voor waterbeheersing functionele objecten	Doorlopend						
10.6.3	Maatregelen ter beperking visschade bij bestaande gemalen	2027						
10.6.4	Visveilig maken van zeegemaal Duurswold	2026						

Toelichting gebruikte kleuren:	
	Voorbereiding
	Uitvoering
	Afronding / gereed
	Doorlopend

Kosten per programma op kostensoort
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Veiligheid					
Kapitaallasten	5.313	5.713	6.129	6.378	6.684
Personeelslasten	1.768	1.830	1.896	1.963	2.035
Overige lasten	1.040	1.048	1.064	1.084	1.105
Baten	-58	-59	-61	-62	-63
Totaal	8.063	8.532	9.028	9.363	9.761
Watersystemen					
Kapitaallasten	11.830	12.965	13.530	14.335	14.816
Personeelslasten	22.978	23.783	24.679	25.585	26.486
Overige lasten	42.957	43.110	43.714	44.532	46.134
Baten	-2.825	-2.980	-3.038	-3.098	-3.158
Totaal	74.940	76.878	78.885	81.354	84.278
Organisatie					
Kapitaallasten	1.794	1.804	1.797	1.720	1.716
Personeelslasten	18.233	18.864	19.537	20.220	20.939
Overige lasten	18.224	18.520	18.929	19.370	19.828
Baten	-3.096	-3.177	-3.240	-3.282	-3.361
	35.155	36.011	37.023	38.028	39.122
waarvan doorberekend	9.204	9.340	9.526	9.673	9.860
Totaal	25.951	26.671	27.497	28.355	29.262
Totaal programma's	108.954	112.081	115.410	119.072	123.301
Onvoorzien (per taak)	2	2	2	2	2
Totaal te dekken	108.956	112.083	115.412	119.074	123.303
Dekkingsmiddelen					
Dividend	1.944	1.944	1.944	1.944	1.944
Inzet algemene reserves	1.525	1.000	400	50	-175
Onttrekking bestemmingsreserves	716	678	642	604	566
Belastingopbrengsten	107.100	110.792	114.755	118.806	123.298
Kwijtschelding	-2.330	-2.330	-2.330	-2.330	-2.330
	108.956	112.083	115.412	119.074	123.303

Investeringsuitgaven per programma

(bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Veiligheid	14.206	11.104	6.760	10.292	9.491
Watersystemen	31.863	36.871	26.839	17.593	18.655
Organisatie	2.195	3.060	2.315	1.295	475
Totaal	48.264	51.035	35.914	29.180	28.621

Hoofdstuk 3. Ontwikkeling van de belastingopbrengsten

In deze paragraaf gaan we achtereenvolgens in op de kostentoedeling, de belastingopbrengsten per taak, de tariefontwikkeling, de gebruikte eenheden en laten we de effecten op een aantal voorbeeld belastingbetalers zien.

Kostentoedeling

In deze meerjarenraming is over de hele meerjarenperiode de op 1 oktober 2025 vastgestelde kostentoedeling voor de taak watersysteembeheer verwerkt. Door de inwerkingtreding van wijzigingen in de Waterschapswet per 1 januari 2026 is de gebruikte methode om de kosten toe te delen gewijzigd en was een herziening van de kostentoedelingsverordening noodzakelijk.

In deze meerjarenraming 2026 - 2030 is met de volgende kostentoedelingspercentages gewerkt.

	2026	2027	2028	2029	2030
Ingezetenen	29,0%	29,0%	29,0%	29,0%	29,0%
Gebouwd	50,8%	50,8%	50,8%	50,8%	50,8%
Ongebouwd	19,8%	19,8%	19,8%	19,8%	19,8%
Natuur	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%

Op grond van de Waterschapswet moet het waterschap maximaal eens per vijf jaar de kostentoedeling herzien. Normaal gesproken is de volgende herziening van de kostentoedeling gepland voor 2030.

Belastingopbrengst per taak

In hoofdstuk 4 van deze meerjarenraming wordt een overzicht gegeven van de totale lastenontwikkeling bij het waterschap en een meerjarig overzicht op kostensoorten.

Watersysteembeheer

Samengevat ziet voor de taak watersysteembeheer de lastenontwikkeling en de tariefontwikkeling er als volgt uit:

Meerjarenraming watersysteembeheer (bedragen x € 1.000)

	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028	begroting 2029	begroting 2030
Netto kosten	62.925	65.222	67.255	69.638	72.238
Bedrag voor onvoorzien	1	1	1	1	1
Kosten kwijtschelding/oninbaar	946	946	946	946	946
Onttrekking bestemmingsreserves	-716	-678	-642	-604	-566
Dividend	-972	-972	-972	-972	-972
Netto lasten	62.184	64.519	66.588	69.009	71.647
Inzet algemene reserve	-2.200	-1.000	-400	-50	175
Te ontvangen belastingopbrengst	59.984	63.519	66.188	68.959	71.822
Stijging in procenten	10,3%	5,9%	4,2%	4,2%	4,2%

Tarieven 2025 - 2030	Tarieven 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028	begroting 2029	begroting 2030
Watersysteemheffing:						
ingezetenen	83,10	94,45	98,66	101,88	105,20	108,59
gebouwd (woningen)	0,03712%	0,03653%	0,03626%	0,03671%	0,03716%	0,03760%
gebouwd (niet-woningen)		0,03927%	0,04017%	0,04120%	0,04225%	0,04330%
gebouwd (buitendijks)	0,01040%	0,01063%	0,01083%	0,01110%	0,01137%	0,01164%
ongebouwd (basis)	78,87	78,85	83,75	87,44	91,27	95,23
ongebouwd (wegen)	156,88	156,70	166,48	173,83	181,47	189,36
ongebouwd (buitendijks)	20,37	20,46	21,70	22,64	23,62	24,63
natuur	6,92	7,57	8,01	8,35	8,70	9,06
Verontreinigingsheffing	85,17	85,37	85,43	87,55	89,63	92,35

Toelichting:

Door de gemaakte keuzes in het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling" (AB 2 oktober 2024) treden in 2026 grotere verschuivingen op in de tarieven ten opzichte van 2025 voor ingezetenen en natuur. Vooral het beëindigen van de effluentheffing en de financiering van de kwietscheldingskosten zorgen hiervoor. Deze verschuivingen waren bij de kadernota 2026-2030 eveneens zichtbaar.

In procenten ziet de tariefontwikkeling per categorie er als volgt uit:

	2026	2027	2028	2029	2030
Ingezetenen	13,7%	4,5%	3,3%	3,3%	3,2%
Gebouwd					
- Woningen	-1,6%	-0,7%	1,2%	1,2%	1,2%
- Niet woningen		2,3%	2,6%	2,5%	2,5%
Gebouwd buitendijks	2,2%	2,0%	2,4%	2,4%	2,4%
Ongebouwd basis	0,0%	6,2%	4,4%	4,4%	4,3%
Ongebouwd buitendijks	0,4%	6,1%	4,3%	4,3%	4,3%
Ongebouwd wegen	-0,1%	6,2%	4,4%	4,4%	4,3%
Natuur	9,4%	5,8%	4,2%	4,2%	4,1%
Verontreinigingsheffing	0,2%	0,1%	2,5%	2,4%	3,0%

Voor de uiteindelijk vast te stellen tarieven zijn ook de heffingseenheden (de heffingsmaatstaf) bepalend. Via het Noordelijk Belastingkantoor ontvangt het waterschap een prognose van de ontwikkeling van deze heffingseenheden. Over het algemeen neemt het aantal ingezetenen jaarlijks toe (het aantal ingezetenen is gekoppeld aan het aantal woningen en niet aan bevolkingsgroei) en stijgt eveneens de WOZ waarde jaarlijks. Het aantal hectares ongebouwd en natuur daalt jaarlijks licht doordat onbebouwde grond wordt gebruikt vooral voor woningen en industriële ontwikkelingen. In de tabel hieronder staan de ontwikkelingen waarmee in deze meerjarenperiode rekening is gehouden.

Gehanteerde eenheden

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ingezetenen	191.045	192.800	194.300	195.800	197.300	198.800
Gebouwd basis	€ 71,0 mrd.	€ 80,3 mrd.	€ 85,6 mrd.	€ 88,0 mrd.	€ 90,5 mrd.	€ 93,1 mrd.
- Woningen		€ 69,0 mrd.	€ 73,8 mrd.	€ 76,0 mrd.	€ 78,3 mrd.	€ 80,7 mrd.
- Niet woningen		€ 11,3 mrd.	€ 11,8 mrd.	€ 12,0 mrd.	€ 12,2 mrd.	€ 12,4 mrd.
Gebouwd buitendijks	€ 64 mln.	€ 62 mln.	€ 64 mln.	€ 65 mln.	€ 66 mln.	€ 67 mln.
Ongebouwd basis (ha.)	133.815	133.915	134.115	134.015	133.915	133.815
Ongebouwd buitendijks (ha.)	65	60	60	60	60	60
Ongebouwd wegen (ha.)	4.130	4.175	4.175	4.175	4.175	4.175
Natuur (ha.)	34.075	34.065	34.040	34.015	33.990	33.965
Vervuilingseenheden verontreinigingsheffing	8.195	7.640	7.630	7.620	7.610	7.600

Toelichting:

Voor gebouwd wordt uitgegaan van de WOZ-waarden die gemeenten aanleveren en een eerste prognose van de Waarderingskamer. In 2026 is sprake van een inhaalslag in de waardeontwikkeling ten opzichte van 2025. Voor de verwachte stijging van de WOZ-waarde is uitgegaan van 14,5% voor woningen en 4,6% voor niet-woningen. De jaren daarna verwacht het NBK een gemiddelde stijging van 3,8% per jaar voor woningen en 2,3% voor niet woningen.

Zuiveringsbeheer

De veranderingen als gevolg van het nieuwe belastingstelsel vanaf 2026 hebben – in financieel opzicht – maar een beperkte invloed op het tarief van de zuiveringsheffing. Weliswaar verandert er ook het een en ander voor de zuiveringsheffing, vooral een andere meetmethode voor het berekenen van de vervuilingseenheden en het opnieuw indelen van tabelbedrijven in ve-klassen, vooralsnog gaan wij ervan uit dat dit niet leidt tot een aanpassing in het aantal vervuilingseenheden. Samengevat ziet voor de taak zuiveringsbeheer de lastenontwikkeling en de ontwikkeling van de zuiveringsheffing er als volgt uit:

Meerjarenraming zuiveringsbeheer

(bedragen x € 1.000)

	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028	begroting 2029	begroting 2030
Netto kosten	45.447	46.279	47.572	48.852	50.483
Bedrag voor onvoorzien	1	1	1	1	1
Kosten kwijschelding/oninbaar	1.965	1.965	1.965	1.965	1.965
Dividend	-972	-972	-972	-972	-972
Netto lasten	46.441	47.273	48.566	49.846	51.477
Dotatie algemene reserve	675	0	0	0	0
Te ontvangen belastingopbrengst	47.116	47.273	48.566	49.846	51.477
Stijging in procenten	0,0%	0,3%	2,7%	2,6%	3,3%

Tarief 2025 - 2030	Tarief 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028	begroting 2029	begroting 2030
Zuiveringsheffing	85,17	85,37	85,43	87,55	89,63	92,35

In procenten ziet de tariefontwikkeling er als volgt uit:

	2026	2027	2028	2029	2030
Zuiveringsheffing	0,2%	0,1%	2,5%	2,4%	3,0%

Een van de gemaakte keuzes in het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling" (AB 2 oktober 2024) was dat voor de taak zuiveringsbeheer in 2026 en 2027 géén lastendaling zou optreden. Op het niveau van de taak is dat voor 2026 ook gerealiseerd. In 2027 treedt een kostenstijging op die leidt tot een lichte tariefstijging. Zie de tabel 'meerjarenraming zuiveringsbeheer' hierboven. Door aanpassingen in het aantal vervuilingseenheden (toename) kan er op tarief-niveau wél sprake zijn van een daling. Dat is hier het geval.

Gehanteerde eenheden:

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vervuilingseenheden zuiveringsheffing	553.265	551.900	553.300	554.700	556.100	557.400

Voorbeeldbelastingbetalers / lastendruk

Uiteindelijk resulteren de belastingtarieven in een belastingaanslag voor onze inwoners en bedrijven. Om zichtbaar te maken wat de effecten feitelijk zijn is voor een aantal voorbeeld belastingbetalers de effecten uitgewerkt. In de tabel hieronder staan de effecten en de procentuele veranderingen.

Effecten tarieven op voorbeeldbelastingbetalers

	2026	2027	2028	2029	2030
Gezin met een huurhuis	3,5%	1,3%	2,7%	2,6%	3,1%
Gezin met een eigen woning	5,7%	2,5%	3,1%	3,1%	3,4%
Gezin met een agrarisch bedrijf	0,5%	6,0%	4,3%	4,3%	4,3%
MKB bedrijf	6,1%	3,7%	3,6%	3,5%	3,8%
Industrieel bedrijf	1,0%	0,6%	2,6%	2,5%	3,1%
Beheerder natuurterrein	9,4%	5,8%	4,2%	4,2%	4,1%

Bij de voorbeeldbelastingbetalers zijn de volgende afgeronde uitgangspunten gehanteerd (basis 2025):

Gezin met een huurhuis: 3 VE

Gezin met een eigen woning: 3 VE, WOZ-waarde € 334.000

Gezin met een agrarisch bedrijf: 3 VE, WOZ-waarde (woning+ niet-woning) € 639.000, 80 hectare landbouwgrond

MKB bedrijf: 10 VE, WOZ-waarde (niet-woning) € 3.100.000

Industrieel bedrijf: 800 VE, WOZ-waarde (niet-woning) € 15.300.000

Natuur: tarief per hectare

Hoofdstuk 4. Uiteenzetting van de financiële positie

Hoofdstuk 4 van de meerjarenraming is onderverdeeld in een aantal paragrafen die deels zijn voorgeschreven in het Waterschapsbesluit. De volgende onderwerpen worden behandeld.

- A. De meerjarenraming 2026-2030 in cijfers
- B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- C. Financiering
- D. Kengetallen
- E. Geprognosticeerde balans

A. De meerjarenraming 2026-2030 in cijfers

Uitkomsten meerjarenraming

	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Uitkomst x € 1.000</i>					
- Totaal lasten	117.547	120.921	124.378	128.152	132.530
- Totaal baten	-8.922	-9.129	-9.223	-9.296	-9.407
- <i>Netto lasten</i>	<i>108.625</i>	<i>111.792</i>	<i>115.155</i>	<i>118.856</i>	<i>123.123</i>
<i>Dekking x € 1.000</i>					
- Belastingopbrengsten	107.100	110.792	114.755	118.806	123.298
- Algemene reserve	1.525	1.000	400	50	-175
<i>Totaal</i>	<i>108.625</i>	<i>111.792</i>	<i>115.155</i>	<i>118.856</i>	<i>123.123</i>

	2026	2027	2028	2029	2030
<i>Uitkomst per taak in %</i>					
- Totaal; stijging	5,5%	3,4%	3,6%	3,5%	3,8%
- Watersysteembeheer	10,3%	5,9%	4,2%	4,2%	4,2%
- Zuiveringsbeheer	0,0%	0,3%	2,7%	2,6%	3,3%

De meerjarenraming naar kosten- en opbrengstsoorten geeft op hoofdlijnen de meerjarencijfers weer. De door belastingheffing te dekken lasten stijgen van € 107 miljoen in 2026 naar € 123 miljoen in 2030.

De MJR is opgesteld conform de in hoofdstuk 1 genoemde uitgangspunten. Daarnaast zijn bij het watersysteembeheer de reserves ingezet tot de minimumomvang aan het einde van de meerjarenperiode. Voor het zuiveringsbeheer is in 2026 aan de reserve zuiveringsbeheer toegevoegd, teneinde een lastendaling van deze taak te voorkomen. Met een tariefverlaging zijn in het verleden slechte ervaringen opgedaan en derhalve is in het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren meerjarige tariefontwikkeling" (AB 2 oktober 2024) voorgesteld om geen tariefdaling voor het zuiveringsbeheer te introduceren. Dit mede ook gelet op (mogelijke) toekomstige kosten met betrekking tot o.a. het verwijderen van medicijnresten en investeringen binnen de GR met Noorderzijlvest. De jaren na 2026 wordt geen gebruik gemaakt van de reserve zuiveringsbeheer.

In het volgende overzicht wordt de ontwikkeling van de meerjarenraming op kostensoorten weergegeven.

Meerjarenraming naar kosten- en opbrengstensoorten

(bedragen x € 1.000)

kostensoort	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028	begroting 2029	begroting 2030
kapitaallasten	21.655	23.180	24.196	25.227	26.083
personeelslasten	40.166	41.773	43.444	45.182	46.989
goederen en diensten door derden	52.662	52.976	53.743	54.745	56.457
toevoeging aan voorzieningen	732	735	738	741	744
stelpost overdracht VKA	0	-75	-75	-75	-75
onvoorzien	2	2	2	2	2
kwijtschelding	2.330	2.330	2.330	2.330	2.330
totaal lasten	117.547	120.921	124.378	128.152	132.530
baten	-8.206	-8.451	-8.581	-8.692	-8.841
onttrekking bestemmingsreserves	-716	-678	-642	-604	-566
netto lasten	108.625	111.792	115.155	118.856	123.123
inzet reserves	-1.525	-1.000	-400	-50	175
te dekken door watersysteem- en zuiveringsheffing	107.100	110.792	114.755	118.806	123.298
stijging (absoluut)	5.579	3.692	3.963	4.051	4.492
stijging (in procenten)	5,5%	3,4%	3,6%	3,5%	3,8%

B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre het waterschap in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Het fungeert als een financieel vangnet voor risico's die niet volledig kunnen worden beheerst via het risicomanagement. In deze paragraaf bieden wij inzicht in het beschikbare en benodigde weerstandsvermogen. Vervolgens wordt ingegaan op onze risicobeheersing en de belangrijkste risico's die momenteel onderkend worden.

Weerstandsvermogen

De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het hebben van voldoende eigen vermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers zoals bijvoorbeeld beschreven in de risicoparagraaf op te kunnen vangen indien ze zich voordoen.

In de tabel hieronder zijn de meest actuele gegevens verwerkt. De reservepositie is voor 2026, na vaststelling van de najaarsrapportage 2025, als volgt te bepalen:

Taak	Stand per 1 januari 2026 (incl. NJR 2025)	Minimum omvang (basis: risico- inventarisatie)	Tekort (-) t.o.v. minimum Overschot (+)
Watersysteembeheer	5.498.000	1.989.000	+ 3.509.000
Zuiveringsbeheer	1.871.000	824.000	+ 1.047.000
Totalen	7.369.000	2.813.000	+ 4.556.000

Een totaaloverzicht van ons eigen vermogen vindt u in hoofdstuk 4 E 'Geprognosticeerde balans'.

Omvang risico's

Op basis van de recente actualisatie van de risico-inventarisatie is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 2,8 miljoen. Dit is het benodigde weerstandsvermogen.

Watersysteembeheer

Ingaande 2011 wordt de algemene reserve van de taak watersysteembeheer ingezet voor egalisatie van de tariefstijgingen. De algemene reserve wordt hiervoor ingezet tot de minimumomvang. Inzet van de algemene reserve betekent dat een deel van de netto last niet wordt gedekt door belastingopbrengsten maar door een onttrekking aan de reserve. Aanleiding hiervoor waren een aantal grote kostenstijgingen waar wij als waterschap geen invloed op hadden. Voorbeelden hiervan zijn de overdracht van het muskusrattenbeheer en de jaarlijkse bijdrage Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP).

In de meerjarenraming 2026-2030 wordt deze reserve in de jaren 2026 tot en met 2029 ingezet tot iets onder de minimumomvang. In 2030 wordt aan de reserve toegevoegd, zodat de verwachte stand ultimo 2030 rond de minimumomvang ligt. Deze inzet van de reserve wordt deze meerjarenperiode gedaan teneinde een stabiele lastenontwikkeling te realiseren.

Zuiveringsbeheer

Voor het zuiveringsbeheer is in 2026 aan de reserve zuiveringsbeheer toegevoegd, teneinde een lastendaling van deze taak te voorkomen. Met een tariefverlaging zijn in het verleden slechte ervaringen opgedaan en derhalve is middels het bestuursvoorstel "Uitgangspunten en contouren

meerjarige tariefontwikkeling" (AB 1 oktober 2025) besloten om geen tariefdaling voor het zuiveringsbeheer te introduceren. Dit mede ook gelet op (mogelijke) toekomstige kosten met betrekking tot o.a. het verwijderen van medicijnresten, reductiemaatregelen voor methaan en lachgas en investeringen binnen de GR met Noorderzijlvest.

Omvang reserves

Volgens deze meerjarenraming ziet het verloop van de algemene reserves er als volgt uit:

Tabel verloop algemene reserves 2026 – 2030 (per 31/12)

	2026	2027	2028	2029	2030
Watersysteembeheer	5.498.000	3.298.000	2.298.000	1.898.000	1.848.000
aanwending (-) / toevoeging (+)	-2.200.000	-1.000.000	-400.000	-50.000	175.000
Saldo per 31/12	3.298.000	2.298.000	1.898.000	1.848.000	2.023.000
Zuiveringsbeheer	1.871.000	2.546.000	2.546.000	2.546.000	2.546.000
aanwending (-) / toevoeging (+)	675.000	0	0	0	0
Saldo per 31/12	2.546.000	2.546.000	2.546.000	2.546.000	2.546.000

Risicobeheersing (risicoparagraaf)

De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor slechts gedeeltelijk maatregelen zijn en kunnen worden getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap. De risico-inschatting is gebaseerd op subjectieve aannames, waarbij het inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Aangezien deze onzekerheden niet vooraf te kwantificeren zijn, kan er geen voorziening worden gevormd.

Het weerstandsvermogen (zie hiervoor) geeft aan hoeveel financiële ruimte er is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. De omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald door:

- De risico's;
- De weerstandscapaciteit (de algemene reserve).

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in het onderdeel weerstandsvermogen. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. Bij investeringsprojecten zijn de reguliere risico's onderdeel van de kostenraming die de basis vormt voor het aan te vragen investeringskrediet.

Wij hanteren voor het identificeren en kwantificeren van bedrijfsvoeringsrisico's een systematiek die het risico uitdrukt in de kans op optreden vermenigvuldigd met het gevolg, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar strategische, compliance (voldoen aan wet en regelgeving) of operationele gevolgen. Daarbij wegen we, indien mogelijk en van toepassing, ook het financiële aspect mee.

Met deze risicosimulatie hebben we bepaald dat het weerstandsvermogen circa € 2,8 miljoen moet zijn. De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2026 ca. € 7,4 miljoen en is derhalve ruimschoots toereikend voor de gesignaleerde risico's.

Als een crisis bijvoorbeeld als gevolg van een natuurramp of een terroristische aanslag zich voordoet, is het de vraag of Hunze en Aa's aansprakelijk kan worden gesteld voor de financiële gevolgen. Het

waterschap zal in dergelijke gevallen hoogstwaarschijnlijk over onvoldoende weerstandsvermogen beschikken om de financiële gevolgen te kunnen dragen. De verwachting is dat het Rijk bij een grote crisis zal bijdragen. Dit is bijvoorbeeld geregeld in de Wet tegemoetkoming schade bij rampen en zware ongevallen (Wts). Deze wet geeft regels over de tegemoetkoming in schade en kosten in geval van overstromingen door zoet water, aardbevingen en andere rampen en zware ongevallen. Waterschap Hunze en Aa's houdt geen rekening met disproportionele risico's bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit. Indien het weerstandsvermogen ontoereikend zou zijn voor de gevolgen van risico's kan de onbenutte belastingcapaciteit ter dekking worden ingezet, dit leidt tot tariefverhoging.

De laatste actualisatie vond plaats bij de jaarrekening 2024 (AB 2 juli 2025). Ten opzichte van de jaarrekening 2024 zijn in de risicoparagraaf slechts kleine aanpassingen gedaan.

De belangrijkste **risico's** zoals die momenteel worden gezien betreffen, ingedeeld naar strategisch, compliance en operationeel:

Strategisch

Omgevingsgerichtheid en imago

Onze omgeving stelt steeds hogere eisen aan de uitvoering van onze taken, terwijl wij in essentie een op inhoud gerichte organisatie zijn en onze kerntaken vaak een lastig te meten of ervaren langetermijneffect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt. Er zal adequaat moeten worden ingespeeld op maatschappelijke ontwikkelingen en het voldoende bewust zijn van de omgeving om bijvoorbeeld projecten te kunnen realiseren. Het heeft onze blijvende aandacht om dit verder te verbeteren.

Beschikbaarheid van ICT / informatievoorziening en de verwerking van persoonsgegevens

De ontwikkelingen in dit vakgebied gaan heel snel en grijpen diep in op de processen. De afhankelijkheid van ICT en van passende informatievoorziening maken de organisatie kwetsbaar. Adequate informatiebeveiliging, digitalisering en basisgegevens zijn noodzakelijk voor zekerheid in de bedrijfsvoering en het voorkomen van datalekken. Ook de rechtmatige verwerking van persoonsgegevens heeft onze aandacht. Hiervoor zijn al maatregelen in uitvoering; ook de komende jaren zullen op dit gebied resultaten worden geboekt. Het uitvoeren van maatregelen "achteraf" sluiten we echter niet uit. Met de inzet op technische innovatie zal de arbeidsproductiviteit verder worden verhoogd, ook bij een formatie die gelijk blijft.

Beschikbaarheid van technologie

Het op de juiste wijze uitvoeren van onze kerntaken is sterk afhankelijk van technische oplossingen, van de mogelijkheid om ontwikkelingen hierin te volgen en om uitval en storingen op te vangen. Voor de komende jaren ligt er daarnaast een grote opgave voor zowel de primaire als de regionale kerntaken. Hiervoor is kennis, kunde en capaciteit nodig die mogelijk niet voldoende in de organisatie aanwezig is. Technisch personeel kan in deze behoefte voorzien, maar het arbeidsaanbod is diffuus waardoor het lastig wordt te voldoen aan de toenemende technische vraagstukken. Deze afhankelijkheid van technologie en de geringe beschikbaarheid van technisch personeel geven een extra risico. Het waterschap geeft in de komende periode dan ook vorm en inhoud aan een bijgestelde personeelsplanning (periode 2026-2030), met de bedoeling om goed en voldoende personeel te krijgen en te houden.

Samenwerking

We zoeken de samenwerking met andere waterschappen en met de gemeentes in ons gebied om onze doelen te realiseren. Hierdoor ontstaat een grotere bestuurlijke complexiteit én afstand tot het concrete proces. Een voorbeeld hiervan is de beoogde samenwerking in de waterketen. De samenwerking in de waterketen levert besparingen op zoals afgesproken in het Bestuursakkoord Water. De samenwerking vergt continue aandacht. Zorgpunt hierbij is het besef van urgentie, maar ook de mogelijke wettelijke belemmeringen (zoals de btw en de vennootschapsbelasting).

Fonds Oude leidingen

Het Fonds Oude Leidingen maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling met waterschap Noorderzijlvest en is bedoeld voor het opruimen van oude en buiten gebruik gestelde persleidingen. Het fonds wordt gevoed via het rendement op het fonds. Het fonds wordt beheerd door Noorderzijlvest. Als de omvang van het fonds ontoereikend is dragen beide waterschappen naar evenredigheid bij in de kosten. *Aanspraken op externe garantstelling door derden*

Voor de garantstelling voor een lening van verbonden partijen bestaat het risico dat het waterschap wordt aangesproken. Op dit moment hebben we enkel een garantstelling verstrekt op een lening bij de NWB ten behoeve van de huisvesting van de Unie.

Aanspraken op externe garantstelling door derden

Voor de garantstelling voor een lening van verbonden partijen bestaat het risico dat het waterschap wordt aangesproken. Op dit moment hebben we enkel een garantstelling verstrekt op een lening bij de NWB ten behoeve van de huisvesting van de Unie.

Belastingssamenwerking: Noordelijk Belastingkantoor

Het waterschap staat naar rato garant voor eventuele tekorten van het Noordelijk Belastingkantoor voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Noordelijk Belastingkantoor kent geen eigen vermogen.

ICT-samenwerking: Het Waterschapshuis

Het waterschap staat naar rato garant voor eventuele tekorten van het Waterschapshuis voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Waterschapshuis kent geen eigen vermogen.

Aardbevingen

Ten gevolge van de aardbevingen kan schade ontstaan aan de bestaande infrastructuur. Hiervoor hebben we een procedure afgesproken met de Veiligheidsregio waarbij wij onze objecten inspecteren na een aardbeving. Voor de nieuw aan te leggen infrastructuur is het inmiddels duidelijk welke maatregelen genomen moeten worden voor het aardbevingsbestendig bouwen. Naast het bestaande technische risico, is er ook een financieel risico aan verbonden.

Veenkoloniale afvalwaterleiding (VKA)

Voor het transport van zout bedrijfsafvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding (VKA) naar de Waddenzee aangelegd. Het waterschap beschouwt deze VKA niet als een overheidstaak en hierover heeft enige tijd onenigheid bestaan tussen het waterschap en de betrokken bedrijven. Om dit geschil te beslechten is bij de rechter een oordeel gevraagd over deze kwestie. De rechtbank heeft vastgesteld dat het beheer en onderhoud van de VKA geen publieke taak van het waterschap is. Daarnaast heeft de rechtbank aangegeven dat het waterschap een redelijke termijn in acht moet nemen voor de overdracht van de VKA, zodat bedrijven hierop kunnen anticiperen. Momenteel vinden constructieve gesprekken plaats met de bedrijven met de intentie om tot een oplossing te komen. Hierbij worden afspraken gemaakt over het eigendom, beheer en onderhoud van de VKA. Het streven is om deze afspraken in 2025 af te ronden.

Compliance

Juridische procedures en schadeclaims

Ten tijde van het opstellen van de meerjarenraming 2026-2030 loopt er nog een juridische procedure die ertoe kan leiden dat het waterschap tot betaling van een financiële claim over moet gaan. Het betreft hier een opgeschort verzoek om nadeelcompensatie. De wijze waarop dit verzoek dient te worden afgehandeld is op dit moment nog onduidelijk, omdat de rechtbank nog een uitspraak moet doen over de rechtmatigheid van het schadeveroorzakende besluit van het waterschap.

Ontwikkelingen rondom de stikstofuitstoot

De onzekerheden met betrekking tot de 'Stikstofcrisis' zijn nog niet verholpen. Ondanks deze onzekerheden hebben wij onze projecten tot nu toe zonder al te veel extra inspanningen kunnen voorbereiden en uitvoeren. Toekomstige maatregelen kunnen overigens wel gevolgen hebben voor de doorlooptijd en kosten van onze projecten. Via de Unie houden we ons op hoogte van de ontwikkelingen en mogelijke effecten op onze werkzaamheden.

Operationeel

Niet alle risico's zijn direct financieel te vertalen. Sommige risico's hebben meer effect op het (tijdig) kunnen realiseren van de doelen en hebben minder effect of geen financiële impact. De onderstaande operationele risico's die presenteren hebben en/of een minimaal financieel gevolg vanaf € 750.000. De tabel hieronder geeft inzicht in de resterende financiële risico's na het treffen van beheersmaatregelen, die invloed hebben op de weerstandscapaciteit.

Nr.	Activiteit	Risicogebeurtenis	Risicogevolg	Kans	Financieel effect (€)
1	Inundatie (noodbergingsgebieden)	Schade door extreme regenval / waterschap acties	Gevolgschade bij waterschap, grond- en bebouwingsschade	Middel	€ 425.000
2	Transporteren afvalwater (VKA)	Schade/uitval VKA leiding	Gevolgschade bij waterschap, stilstandschade	Middel	€ 75.000

Schade door inzet (nood)bergingsgebieden

Ondanks het feit dat ons watersysteem robuust is kan het in uitzonderlijke gevallen van extreme neerslagsituaties noodzakelijk zijn om (nood)bergingsgebieden in te zetten. In dit geval vindt er door het waterschap moedwillig een beheerste inundatie plaats van deze vooraf ingerichte gebieden. Op basis van afspraken die hierover zijn gemaakt in een schaderegeling zal de daarbij veroorzaakte schade door het waterschap vergoed moeten worden. Hiervoor is in 2010 door het dagelijks bestuur de "Beleidsregel schadevergoeding bergingsgebieden 2010" vastgesteld op grond van de door het algemeen bestuur vastgestelde "Procedureverordening schadevergoeding 2010". De keuze voor (nood)bergingsgebieden is historisch ingegeven door een kosten- batenanalyse. Geconcludeerd is destijds dat inrichting en inzet van bergingsgebieden een bedrijfseconomisch voordeliger variant is dan het bouwen van (overgedimensioneerde) gemalen. De eventueel te maken kosten voor schade is derhalve een direct gevolg van de gemaakte keuze. Hoewel het hier feitelijk om kosten van beheersmaatregelen voor een adequaat waterbeheer gaat, is gezien het (onvoorspelbare) karakter van

deze post ervoor gekozen deze niet jaarlijks in de begroting (en daarmee in het tarief) op te nemen, maar onderdeel te laten zijn van de risicoparagraaf en de claim op het weerstandsvermogen. Naast inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden met een eigen vastgesteld vergoedingsregime kan het in uitzonderingssituaties noodzakelijk zijn, als de gehele capaciteit is benut, een ander gebiedsdeel aanvullend te inunderen (in opdracht van de Commissaris van de Koning). Gezien het feit dat dit niet is ingericht en gereguleerd met infrastructurele maatregelen, zal de schade naar verwachting hoger zijn dan bij inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden, de kans op noodzaak tot inzet is echter vele malen kleiner.

Schade door extreme weersomstandigheden

Het klimaat verandert waardoor in toenemende mate extremen vaker voorkomen. Zowel droger weer als extreme neerslag stellen ons voor uitdagingen.

De laatste 5 jaren hebben we een aantal zeer droge jaren meegemaakt. In die jaren hebben wij veel hogere aanvoerkosten gemaakt vanaf het IJsselmeer op basis van waterakkoorden/ overeenkomsten. Ook in ons eigen beheergebied hebben wij extra werkzaamheden uitgevoerd. Dit betreft zowel investeringskosten, beheer- en onderhoudskosten en calamiteitenwerkzaamheden. Gedurende de laatste paar jaar zien wij in Europa, Nederland en in ons gebied ook steeds meer plotselinge, lokale neerslagextremen, naast langdurige perioden van neerslag. Beiden leiden tot meer schade aan ons watersysteem en gevolgschade. Denk hierbij aan de toenemende taludschade door de verzadigde bodems, maar ook aan de buitengewone inzet van onze polder- en boezemgemalen in de zomer van 2024.

Toetsing primaire waterkering op aardbevingsbelasting

De technische beoordelingen met het doel om 2050 de waterveiligheid te garanderen in het achterliggend gebied zijn afgerond in 2022. De grondkering van de primaire waterkering is volledig afgekeurd op grond van hoogte, stabiliteit en dijkbekleding. De kunstwerken zijn in deze toetsronde wel goedgekeurd, met een aantal aandachtspunten. Met behulp van het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP) moeten de primaire waterkeringen in Nederland uiterlijk 2050 in goede toestand worden gebracht.

Toetsing primaire waterkering en regionale keringen

De provincie Groningen heeft in 2014 de uitgangspunten voor het toetsen van de regionale keringen vastgesteld. In 2022 is de Beoordeling Regionale Waterkeringen afgerond en de resultaten zijn gerapporteerd aan de provincies. Deze beoordeling heeft geleid tot een aantal afkeuringen van regionale waterkeringen op grond van de faalmechanismen macro- en microstabiliteit en piping. De afgekeurde trajecten langs het Winschoterdiep (Eekerpolder), Afwateringskanaal Duurswold (ten zuiden van Schildmeer, nu in uitvoering) en het Hondshalstermaar (nu in uitvoering) worden binnen enkele jaren verbeterd conform bestuurlijke afspraken in het waterbeheerprogramma.

De afgelopen jaren zijn voor de regionale waterkeringen bij de Borgsloot, het Winschoterdiep (en Rensel), de Pekel Aa, bergingsgebied Lappenvoort, het Drents Diep en Tusschenklappen verbetermaatregelen afgerond.

Belastingvrijstelling slibeindverwerking

Verder willen wij wijzen op een mogelijk risico met betrekking tot de fiscale behandeling van onze slibeindverwerker SNON. Hoewel de installatie is ontworpen en gebouwd als een monoverbrander, bestaat er onzekerheid over de interpretatie van de Belastingdienst. Indien de installatie als coverbrander wordt aangemerkt—waarbij slib samen met ander afval wordt verbrand—kan dit leiden tot het vervallen van de huidige belastingvrijstelling op de afvalstoffenbelasting.

De huidige vrijstelling geldt specifiek voor monoverbranding van zuiveringsslib in gespecialiseerde installaties, een methode die door het ministerie van Financiën en externe onderzoekers als duurzaam wordt beschouwd. Voor co-verbranding daarentegen is er sprake van een heroverweging van de vrijstelling, mede vanwege milieudoelstellingen en potentiële belastingopbrengsten voor het Rijk. Hoewel de installatie in principe niet onder deze heroverweging valt, kan een alternatieve interpretatie van de Belastingdienst—waarbij de gehele installatie als coverbrander wordt beschouwd—financiële gevolgen hebben voor de exploitatiekosten.

Wij volgen de ontwikkelingen nauwgezet en blijven in overleg met relevante partijen.

Daarnaast volgen we onderstaande ontwikkeling nauwlettend:

Slibaangroei Havenkanaal Assen

De rwzi Assen loost het gezuiverde water (effluent) op het Havenkanaal. De rwzi loost dit gezuiverde water binnen de daarvoor geldende normen. Bij elke rwzi is er echter sprake van een kleine restlozing. Bij stilstaand water bezinkt deze restlozing gedeeltelijk bij het lozingspunt. In 2018 is het slib en bagger in het Havenkanaal daarom verwijderd. Ook is de installatie aangepast en zijn door de gemeente overstorten gesaneerd. Vanwege het feit dat het Havenkanaal geen stromend water is, is de verwachting dat er nieuwe aangroei van de sliblaag door de restlozing zal optreden. Jaarlijks meten we de aangroei van het slib, juist om een beter toekomstbeeld te kunnen voorspelen op basis van meetdata. Op basis van deze meetreeks van 6 meetjaren (2018-2024) punten kunnen we de toekomst niet zuiver voorspellen. Het slibvolume lijkt af te vlakken. Op basis van extrapolatie is de indicatie dat er in 2040 weer gebaggerd zou moeten worden. Het kan noodzakelijk zijn om eerder te gaan baggeren vanwege hoeveelheid en ernst van de klachten van drijvend slib in relatie tot woningbouw en/of beperkte vaardiepte voor vrachtschepen en/of recreatievaart.

Op basis van de verwachte herziening van de EU-richtlijn stedelijk afvalwater zal er in de nabije toekomst overgegaan moeten worden tot nieuwe investeringen op de rwzi. Door toepassing van nieuwe technieken zal dan naast microverontreiniging/medicijnrestenverwijdering ook extra slib en fosfaat uit het effluent verwijderd kunnen worden en de restlozing tot nihil worden gereduceerd.

De slibhoeveelheden in het Havenkanaal worden sterk beïnvloed door o.a. regenweer (slibuitspoeling rwzi), windrichting (slibdeken kan meebewegen), schutten boten bij de sluis, overstort bij rioolgemaal Hoboken, stromingsrichting (waterinlaat) en het al dan niet mineraliseren van het slib.

We blijven de slibaangroei actief monitoren en tot het moment dat de hiervoor genoemde investeringen uitgevoerd worden en afhankelijk van de hiervoor geschetste invloeden, is een eventuele sanering van (een deel van het) Havenkanaal een potentieel risico.

Belastingopbrengsten

Door de economische situatie (denk aan faillissementen) kunnen de belastingopbrengsten en kwijtscheldingen zich anders ontwikkelen dan we in de begroting en meerjarenraming meenemen.

Daarnaast kunnen de operationele risico's bestuurlijke impact hebben. Voorbeelden hiervan zijn het niet voldoen aan wet- en regelgeving (NBW of KRW), het niet op orde hebben van het watersysteem of niet nakomen van bestuurlijke afspraken (bijv. verwachtingen die gewekt zijn in het Waterbeheerprogramma of in de studie Droge Voeten 2050).

C. Financiering

De investeringen van ons waterschap worden gefinancierd middels totaalfinanciering met langlopende geldleningen, kort geld en eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt bepaald door het zogenaamde financieringstekort. Het financieringstekort is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en het saldo van de langlopende geldleningen en het eigen vermogen. Het financieringstekort wordt, rekening houdende met de regels van de Wet Fido, deels gedekt door kort geld en deels door langlopende geldleningen. Uiteraard wordt hierbij ook rekening gehouden met de marktomstandigheden. De financieringsbehoefte tot eind 2029 bedraagt € 123 miljoen en zal in de loop van de meerjarenperiode worden ingevuld.

D. Kengetallen

Inleiding

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de exploitatie of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie van het waterschap. Kengetallen op zichzelf zijn geen sturingsinstrument. De trend die uit de ontwikkeling van de kengetallen blijkt kan worden gebruikt om te sturen op het moment dat de trend een bepaalde kant uit gaat die niet gewenst is.

Volgens het Waterschapsbesluit moeten de volgende kengetallen worden opgenomen in de meerjarenraming, begroting en de jaarrekening:

- Weerstandsvermogen;
- Netto schuldquote;
- EMU-saldo;
- Wendbaarheid van de begroting;
- Lastendruk

Weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen meet de mate waarin het waterschap in staat is om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen zonder het bestaande beleid en de dienstverlening aan te tasten. Dit kengetal wordt berekend door het beschikbare weerstandsvermogen te delen door het benodigde weerstandsvermogen (basis: risico-inventarisatie), wat inzicht geeft in de financiële veerkracht van het waterschap.

Voor de waardering van de weerstandsratio wordt gebruik gemaakt van de normtabel die door het COELO (Centrum voor onderzoek van de economie van lagere overheden), de NAR (Nederlands adviesbureau voor risicomanagement) en de universiteit Twente is ontwikkeld.

Weerstandsratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Het weerstandsvermogen van ons waterschap is als volgt:

	Weerstandsratio
1 januari 2026	2,6
31 december 2026	2,1
31 december 2027	1,7
31 december 2028	1,6
31 december 2029	1,6
31 december 2030	1,6

Door het gekozen beleid met betrekking tot de inzet van algemene reserves neemt de weerstandsratio in 2026 af van 2,6 naar 2,1. Het weerstandsvermogen is daarmee nog steeds te classificeren als uitstekend. Hierna neemt de ratio licht verder af tot 1,6 in 2030. Dit wordt veroorzaakt door verdere inzet van de algemene reserve watersysteembeheer. Onze weerstandsratio is daarmee aan het einde van de meerjarenperiode ruim voldoende.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de schuldenlast van het waterschap in verhouding tot de eigen middelen. De netto schuldquote is de uitkomst van een wiskundige breuk van de netto schuld (teller) gedeeld door de netto belastingopbrengsten (noemer). Het beïnvloeden van de netto schuldquote kan dan ook alleen via die grootheden.

De netto schuld van ons waterschap groeit met name door het doen van investeringen (activeren van kosten).

Met investeringen (uitgaven met een meerjarig nut) in het watersysteem, de waterkeringen en de waterzuivering zorgen we voor droge voeten, veilige dijken en schoon en voldoende water. Burgers en bedrijven betalen daarvoor niet in één keer via hun belastingen, maar gespreid gedurende de periode dat zij daarvan profiteren (wettelijk bepaald op grond van het voorgeschreven baten- en lastenstelsel). Hierdoor ontstaat een financieringsbehoefte voor het in eerste instantie doen van de investeringen. Het doen van investeringen en het hebben van een financieringsbehoefte is daarom onlosmakelijk met elkaar verbonden. We vullen de financieringsbehoefte in door leningen af te sluiten. De kosten die daarmee samenhangen, samen met de andere kosten die nodig zijn voor beheer, onderhoud en bediening van de infrastructuur, zijn onderdeel van de jaarlijkse exploitatiekosten van het waterschap. Het ontwikkelen van een netto schuldquote is dus het gevolg van het voorgeschreven baten- en lastenstelsel.

Het eventueel verlagen van de netto schuld kan door het investeringsniveau bij te sturen of binnen de kaders van de wetgeving minder kosten te activeren. Dit laatste leidt tot een verdere structurele stijging van de jaarlijkse exploitatiekosten en derhalve hogere lastenstijgingen.

Gelet op het voorgaande is het moeilijk om een norm te stellen voor de netto schuldquote. Wel valt een vergelijking te maken met het gemiddelde van de waterschappen. De gemiddelde netto schuldquote van de waterschappen bedraagt ongeveer 250%.

De netto schuldquote van ons waterschap is als volgt te bepalen:

	Netto schuldquote
31 december 2025	190%
31 december 2026	190%
31 december 2027	190%
31 december 2028	189%
31 december 2029	187%
31 december 2030	186%

De netto schuldquote van ons waterschap ligt lager dan het gemiddelde van de waterschappen. Onze netto schuldquote blijft deze meerjarenperiode redelijk gelijk en neemt in het laatste deel zelfs licht af. Dit komt doordat tegenover de toename van de netto schuld (onder andere door het activeren van onze kosten HWBP ingaande 2026) een sterkere toename van de belastingopbrengsten staat, waardoor de netto schuldquote deze meerjarenperiode licht daalt..

EMU-saldo

Nederland moet zich als deelnemer aan de Economische en Monetaire Unie houden aan een aantal spelregels. Eén van de spelregels is dat het nationale overheidstekort in een jaar niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Als meer dan 3% tekort ontstaat, dreigen normaal gesproken sancties vanuit Brussel.

De overheidsfinanciën laten een wisselend beeld zien. Het EMU-tekort komt in 2025 uit op 1,9% van het bbp, een verbetering ten opzichte van eerdere ramingen doordat geplande uitgaven worden doorgeschoven naar latere jaren. Voor 2026 blijft het tekort ongewijzigd op 2,7% van het bbp. Hiermee blijft het tekort overigens, bij ongewijzigd beleid, wel onder de grens van 3% uit het Europese Stabiliteits- en Groeipact.

De overheidsschuld blijft relatief laag, ruim onder de Europese referentiewaarde van 60% van het bbp, maar de trend is stijgend.

Het overheidstekort wordt niet alleen bepaald door de nationale overheid, ook decentrale overheden dragen bij in het bepalen van het tekort. Van de decentrale overheden spelen de waterschappen hierin een bescheiden rol. Doordat voor het bepalen van het EMU tekort een andere boekhoudmethode wordt toegepast, is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

In de Wet HOF zijn de spelregels opgenomen hoe Nederland een EMU-saldo van 0% kan bereiken en welke bijdrage van de decentrale overheden wordt verwacht. Omdat de taken van de waterschappen belangrijk zijn voor de veiligheid, woonbaarheid, volksgezondheid en bedrijvigheid in ons land, moeten de waterschappen voldoende mogelijkheden hebben om te kunnen investeren. Daarom hebben de waterschappen, samen met de provincies en de gemeenten, in het kader van de Wet houdbare overheidsfinanciën, voldoende ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig. Met het kabinet is voor 2026 een ruimte van 0,5% BBP afgesproken (0,34% voor gemeenten, 0,10% voor provincies en 0,06% voor waterschappen). Voor de jaren hierna moeten opnieuw afspraken gemaakt worden met het nieuwe kabinet.

Verloop EMU-saldo

(bedragen x € 1000,-)

	2026	2027	2028	2029	2030
EMU exploitatiesaldo	- 2.241	- 1.678	- 1.042	- 654	-391
Investeringsen	- 24.000	- 24.000	- 24.000	- 24.000	- 24.000
Afschrijvingen	16.847	18.109	19.015	19.942	20.670
Invloed voorzieningen	- 350	- 200	- 200	- 200	- 200
EMU saldo	- 9.744	- 7.769	- 6.227	- 4.912	- 3.921
referentiewaarde	-19.200	-19.900	-20.700	-21.500	-22.300

Wendbaarheid van de begroting

Dit kengetal laat zien in welke mate afschrijvings- en rentekosten (verzamelnaam kapitaallasten) de exploitatie belasten. Dit wordt berekend door de kapitaallasten door de totale lasten te delen en biedt een indicatie van de financiële flexibiliteit van de begroting. Hoe groter de omvang van de gepleegde en nog te plegen investeringen en de daaruit voortvloeiende financiering, des te meer kapitaallasten voor langere periode vastliggen. Het doen van investeringsuitgaven (uitgaven met meerjarig nut) in combinatie met het verplicht toepassen van het baten- en lastenstelsel voor de verantwoording, maakt dat investeren onvermijdelijk leidt tot een toename van de afschrijvings- en rentekosten. Het is dan ook voor dit kengetal lastig een norm te stellen, zoals eerder aangegeven biedt dit meer een indicatie. Net als bij de netto schuldquote kan dit kengetal verlaagd worden door het investeringsniveau bij te sturen of binnen de kaders van de wetgeving minder kosten te activeren. Dit laatste leidt tot een verdere structurele stijging van de jaarlijkse exploitatiekosten en derhalve hogere lastenstijgingen.

	Wendbaarheid
2026	18%
2027	19%
2028	19%
2029	20%
2030	20%

Door de groei van de omvang van het investeringsniveau (jaarlijks en cumulatief) onder andere door het activeren van de kosten van het HWBP nemen de kapitaallasten de komende jaren toe. Op grond van de huidige inzichten is die toename relatief iets hoger de toename van de totale exploitatiekosten. Hierdoor neemt dit kengetal de komende jaren licht toe tot 20% aan het eind van de meerjarenperiode.

Lastendruk

Dit kengetal geeft de hoogte van de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in vergelijking met het landelijk gemiddelde weer.

	Lastendruk
Hunze en Aa's 2026	€ 502
Landelijk gemiddelde 2025	€ 482

Bij het landelijk gemiddelde is de lastendruk 2025 gebaseerd op een WOZ-waarde van € 370.000,- voor de eigen woning en drie vervuilingseenheden. De lastendruk voor het waterschap in 2026 is voor de vergelijking in deze berekening hierop aangepast. In deze berekening is voor 2026 uitgegaan van een WOZ-waarde van afgerond € 415.000,-. De verwachting is overigens dat de gemiddelde lastendruk 2026 voor een meerpersoonshuishouden meer in lijn zal liggen met onze lastendruk 2026.

E. Geprognosticeerde balans

Volgens de verslaggevingsvoorschriften dient de meerjarenraming een geprognosticeerde balans te bevatten. Het opnemen van de geprognosticeerde balans geeft inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Met deze informatie kunnen ontwikkelingen vroegtijdigesignaleerd worden. Inherent aan de geprognosticeerde balans in een meerjarig perspectief is dat deze in latere jaren meer onzekerheid met zich meebrengt.

Prognose meerjarenbalans per 31-12 (bedragen * € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Activa						
<u>Vaste activa</u>						
Immateriële vaste activa	8.478	12.678	18.628	23.528	27.278	34.628
Materiële vaste activa	212.412	215.037	214.182	214.264	214.892	214.813
Financiële vaste activa	240	240	240	240	240	240
	221.130	227.955	233.050	238.032	242.410	249.681
<u>Vlottende activa</u>						
Liquide middelen	5	5	5	5	5	5
Kortlopende vorderingen	18.935	18.935	18.935	18.935	18.935	18.935
Overlopende activa	18.323	18.323	18.323	18.323	18.323	18.323
	37.263	37.263	37.263	37.263	37.263	37.263
Totaal activa	258.393	265.218	270.313	275.295	279.673	286.944
Passiva						
<u>Vaste passiva</u>						
<i>Eigen vermogen</i>						
Algemene reserves	7.022	5.844	4.844	4.444	4.394	4.569
Bestemmingsreserves	19.020	17.594	16.972	16.387	15.733	15.225
Exploitatieresultaat 2025	347					
	26.389	23.438	21.816	20.831	20.127	19.794
<i>Voorzieningen</i>						
Voorzieningen	1.457	1.136	959	778	578	390
	1.457	1.136	959	778	578	390
<i>Langlopende schulden</i>						
Langlopende leningen	194.158	197.725	201.200	208.675	216.300	224.525
	194.158	197.725	201.200	208.675	216.300	224.525
<u>Vlottende passiva</u>						
Netto - vlottende schulden	26.536	33.066	36.485	35.158	32.815	32.382
Overlopende passiva	9.853	9.853	9.853	9.853	9.853	9.853
	36.389	42.919	46.338	45.011	42.668	42.235
Totaal passiva	258.393	265.218	270.313	275.295	279.673	286.944

Toelichting

Hieronder wordt een korte toelichting gegeven op de geprognoseerde balans.

Vaste activa

Voor het verloop van de vaste activa is rekening gehouden met een investeringsvolume in 2026 van € 24 miljoen (inclusief € 4 miljoen solidariteitsbijdrage HWBP) en de verwachte afschrijvingen. Het restant van de meerjarenperiode is ook rekening gehouden met een investeringsvolume die bestaat uit € 20 miljoen vermeerderd met de verwachte jaarlijkse solidariteitsbijdrage HWBP. Onder immateriële vaste activa zijn met name de solidariteitsbijdrage HWBP en bijdragen aan investeringen in sluizen en gemalen voor de Drentse wateraanvoerroute opgenomen. Dit verklaart de stijging van deze post.

Vlottende activa

De vlottende activa betreft met name de (belasting)debiteuren, vooruitbetaalde kosten en nog te ontvangen bedragen die ontstaan door voorfinanciering.

De omvang van de vlottende activa is gelijk gehouden, aangezien lastig in te schatten valt op welke wijze dit zich gaat ontwikkelen.

Eigen vermogen

De omvang van de algemene reserves en bestemmingsreserves is gebaseerd op de in deze meerjarenraming voorgestelde inzet van deze reserves in de periode 2026 t/m 2030. Het exploitatieresultaat 2025 betreft de uitkomst van de najaarsrapportage 2025.

Voorzieningen

De toekomstige kosten van het voormalig personeel en bestuur zijn als voorziening opgenomen. Op basis van de verwachte kosten is de hoogte van de voorziening aangepast.

Langlopende schulden

De omvang van de langlopende schulden is bepaald op basis van de verwachte omvang van de leningen per 1-1-2026, de aflossingen van 2026 t/m 2030 en de nieuw aan te trekken langlopende leningen op basis van de meest recente liquiditeitsprognose voor 2026 t/m 2030.

Vlottende passiva

De vlottende passiva betreft met name de schulden aan leveranciers, aflossingsverplichting voor het komende jaar, vooruitontvangen bedragen en het rekening-courant bij de NWB.

Hoofdstuk 5. Voorgenomen investeringen

In deze meerjarenraming wordt rekening gehouden met de kapitaallasten behorende bij een investeringsvolume van € 24 miljoen. Hierbij is vanaf 2026 rekening gehouden met extra kapitaallasten als gevolg van het activeren van alle kosten van het HWBP (bovenop het volume van € 20 miljoen). De solidariteitsbijdrage HWBP bedraagt jaarlijks ongeveer € 4 miljoen.

Om voortgang in het werk te houden wordt een groter bedrag dan de eerdergenoemde € 24 miljoen in de jaarlijkse werkplanning opgenomen. Bij gunstige omstandigheden kan in geld meer geïnvesteerd worden dan het volume van € 24 miljoen. Als een hoger investeringsvolume leidt tot een hogere kapitaallast dan zullen wij daar bij de voor- dan wel najaarsrapportage op terugkomen.

Bedacht dient te worden dat de geplande investeringsvolumes niet geheel bestaan uit door de eigen dienst te maken infrastructurele werken, maar ook uit bijdragen aan derde partijen die infrastructurele werken realiseren (Provincie, etc.). Voor de daadwerkelijke realisatie zijn we, in die gevallen, van deze partijen afhankelijk. Daarnaast ontvangen wij ieder jaar subsidies als een bijdrage in onze projecten. De hoogte van de subsidies varieert ieder jaar, maar bedraagt veelal enkele miljoenen op jaarbasis. Het bruto investeringsvolume is dan ook hoger dan het netto investeringsvolume van € 20 miljoen.

Wij sturen niet op maximaal € 24 miljoen, maar op het succesvol realiseren van onze doelen door middel van de uitvoering van projecten. In 2026 verwachten we een groot volume aan projecten te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn de aanpak van de diverse vuilroosters op onze zuiveringen, het visvriendelijk maken van een aantal gemalen en de aanpak van diverse dijktrajecten. We verwachten een kleine overloop van het niet gerealiseerde planningsvolume van 2025 en daardoor is het feitelijk geplande investeringsvolume voor 2026 hoger.

Aangezien er meer gepland wordt dan feitelijk geïnvesteerd wordt, is er altijd een "werkbuffer" aan investeringsvolume. Daarmee zijn we in staat om onzekerheden en wijzigingen in de planning op te vangen. Grote onzekerheden zoals wijzigingen in wet- en regelgeving, de oorlog in Oekraïne (met alle prijsstijgingen en leverantieproblemen tot gevolg) en onzekerheden rondom stikstof stimuleren ons om flexibiliteit in te bouwen in onze projecten (om de daarmee gepaard onzekerheid te beheersen).

Herplanning vindt plaats op basis van wat moet en wat kan. Vervanging/renovatie van bedrijfsmiddelen vindt plaats op basis van bedrijfseconomische afwegingen en een risico-inschatting rondom de bedrijfszekerheid. Afhankelijk van de voortgang van de werkzaamheden en afhankelijkheid van derden kan een herplanning van het werk noodzakelijk zijn. We proberen onze toezeggingen en afspraken aan samenwerkingspartners zoveel mogelijk na te komen. In situaties waarin dit door de benodigde samenwerking met anderen vertraging oplevert, voeren wij projecten uit die wel realiseerbaar zijn, omdat we dat zelfstandig kunnen oppakken. Deze mate van flexibiliteit zit ook in de planning van de uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027 voortvloeiende investeringen. Aan onze ambities en doelstellingen wordt echter niet getornd.

In de meerjarenraming wordt voor de voorziene investeringen een globale planning van de diverse ambities in de tijd opgenomen. Deze wordt daarna nader geconcretiseerd in de jaarbegroting en jaarschijf van het komende begrotingsjaar.

Voor de uitvoering van de investeringen zijn door het algemeen bestuur gevoteerde kredieten nodig. Voor een deel zijn deze reeds in het verleden verstrekt, de zogenaamde A-kredieten en voor de vervangingsinvesteringen worden deze jaarlijks bij de begrotingsvaststelling door het algemeen bestuur vastgesteld (de zogenaamde C-kredieten).

De investeringen die als E-krediet zijn gepland, zijn veelal (nog) gebaseerd op "potloodramingen" en na nadere concretisering zal nog separate besluitvorming door het algemeen bestuur moeten plaatsvinden.

Per programma zijn de volgende investeringsvolumes gepland:

Investeringsuitgaven per programma

(bedragen x € 1.000)

	2026	2027	2028	2029	2030
Veiligheid	14.206	11.104	6.760	10.292	9.491
Watersystemen	31.863	36.871	26.839	17.593	18.655
Organisatie	2.195	3.060	2.315	1.295	475
Totaal	48.264	51.035	35.914	29.180	28.621

Op de volgende pagina's wordt een specificatie gegeven van de geplande investeringen. Dit geeft de huidige reële planning van de investeringsuitgaven weer en is een momentopname.

MEERJARENINVESTERINGSSCHEMA (MJ) 2026 - 2030

Categorie A - Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden
Getoond worden de geplande uitgaven van reeds beschikbaar gestelde kredieten.

		2026	2027	2028	2029	2030
	Omschrijving / projectnaam	Investering	Investering	Investering	Investering	Investering
	Programma Veiligheid					
230	Aanleg Meerstad	821.000	820.000	1.200.000	1.170.000	
246	Westerwoldse Aa				44.232	
413	Realiseren overstromingsvlakte Hunze				310.488	
500	Masterplan Kaden	101.505		539.033	3.061.206	
853	Veiligheid sluizen Temunterzijl	340.000				
863	Versterken boezemkades n.a.v. toets stabiliteit	3.625.000	2.000.000			
880	Kadeversterking Lappenvoort-Oosterland	15.000				
H02	HWBP Groote Polder	112.000	113.000			
1007	COQ installaties Zee objecten	31.000	31.000	31.000	31.000	31.000
	Subtotaal	5.045.505	2.964.000	1.770.033	4.616.926	31.000
	Programma Watersystemen					
028	Herinrichting Haren				641.468	
076	Herinrichting midden-Groningen	8.907				
184	Landinrichting Odoorn				241.981	
306	Ecologische Hoofdstructuur	20.780				
417	Verdrogingsbestrijding				478.186	
624	WKK Scheemda	2.000.000				
643	Scheve Klap naar Weiwerd	74.118				
707	Duurswold Noord				689.053	
725	Inrichting Haansplassen	2.917				
740	BHP natuurvriendelijke oevers Duurswold			109.287		
742	Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa		200.000		200.000	
744	Maatregelen waterlichaam Hunze				234.288	
745	Maatregelen waterlichaam Zuidlaardemeer	237.474	850.000	1.864.000		
749	Renovatie rioolgemalen	137.952				
804	Diverse vervangingen RWZI's	57.147				
812	Watersysteem Hunze BHP 2022-2027	698.000	6.292.678	8.431.000	762.000	
816	Natuurvriendelijke oevers BHP 2022-2027	540.000	2.015.444			
819	Visveilig maken gemaal Duurswold	1.816.998				
822	Kadetract Tjuchem				125.000	
847	Watersysteem Drentsche Aa BHP 2022-2027	1.700.000	2.300.000	1.000.000		
862	Kadeverbetering zuidzijde Zuidlaardemeer	333.669				
903	Modificaties RWZI Veendam	512.007				
918	DAW Drenthe	121.500	120.000			
919	DAW Groningen	247.000	242.000			
920	Gemaal Groningen zuid	2.018.500	2.018.500			
922	Windketels vervangen	24.577				
930	DP-RA Stedelijke wateropgave			1.013.195	1.002.702	
935	Visveiligheid gemalen	1.812.650	1.560.662			
938	Vuilroosters vervangen	100.681				
948	Meetapparatuur lachgas	49.128				
960	Leidingwerk SGT's RWZI Assen	44.000				
963	Vispassages Buiskooldiep	425.000				
1000	Visvriendelijk aanpassen capaciteit aanvoergemalen	2.686.000	2.686.000			
1008	COQ installaties RGM	38.500	35.000	35.000	35.000	35.000
1009	COQ installaties zuivering	75.900	69.000	69.000	69.000	69.000
1010	COQ installaties gemalen	101.000	101.000	101.000	101.000	101.000
1011	DAW Groningen 2025-2029			275.000	275.000	
1015	Bijdrage regionale DAW Drenthe regeling 2023-2027	200.000	100.000	280.000		
	Subtotaal	16.084.405	18.590.284	13.177.482	4.854.678	205.000
	Programma Organisatie					
751	Vervanging onderhoudsbeheersysteem	22.771				
805	ICT investeringen	199.935				
832	Vernieuwing/verduurzaming werkplaats Veele	500.000	969.000			
929	Vervanging LIMS	227.657				
964	Emballage opslag/inrichting 2 kantoorruimtes	100.000				
	Subtotaal	1.050.363	969.000	0	0	0
	Totaalvolume investeringen per jaar:	22.180.273	22.523.284	14.947.515	9.471.604	236.000

Categorie B - Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden
 Getoond worden de geplande uitgaven van reeds beschikbaar gestelde C-kredieten.

	Omschrijving / projectnaam	2026	2027	2028	2029	2030
		Investering	Investering	Investering	Investering	Investering
	Programma Watersystemen					
749	Renovatie rioolgemalen	337.500				
775	Vervanging bellenbeluchting zuiveringen	110.000				
868	Diverse vervangingen RWZI's	224.000				
869	Schakel- en verdeelinrichting vervangen	30.000	400.000	200.000		
959	PLC's RWZI Ter Apel	30.000				
	Subtotaal	731.500	400.000	200.000	0	0
	Programma Organisatie					
872	ICT investeringen	300.000				
	Subtotaal	300.000	0	0	0	0
	Totaalvolume investeringen per jaar:	1.031.500	400.000	200.000	0	0

Categorie C - Nieuwe projecten die overeenkomstig de lijn van onderhoud en beheer als normale vervangingen / aanpassingen gelden en beheersmatige investeringen die elk jaar in één keer ter besluitvorming worden voorgelegd bij het aanbieden van de begroting

		2026	2027	2028	2029	2030
	Omschrijving / projectnaam	Investering	Investering	Investering	Investering	Investering
	Programma Veiligheid					
602	Vervanging hekwerk zeedijk	70.000	70.000	75.000	75.000	80.000
692	Herprofilen boezemkades	380.000	380.000	410.000	685.000	720.000
718	Diverse vervangingen zeeobjecten	290.000	290.000	305.000	315.000	360.000
962	Aanbrengen steenbekleding zeedijk	370.000				
H08	Solidariteitsbijdrage HWBP	3.700.000	3.300.000	4.200.000	4.600.000	8.300.000
	Subtotaal	4.810.000	4.040.000	4.990.000	5.675.000	9.460.000
	Programma Watersystemen					
426	Baggeren stedelijk gebied	105.000	105.000	105.000	105.000	
467	Groot onderhoud stuwen	245.000	245.000	255.000	270.000	300.000
496	Groot onderhoud sluizen	290.000	290.000	305.000	320.000	350.000
688	Cultuurhistorisch erfgoed	160.000	105.000	105.000	105.000	110.000
709	Diverse vervangingen bruggen	210.000	210.000	220.000	220.000	250.000
710	Oeverfixatie Bareveld		160.000			
749	Renovatie RGM's	675.000	750.000	750.000	800.000	850.000
758	Versterken boezem- en kanaaloevers	495.000	495.000	525.000	635.000	665.000
775	Vervanging bellenbeluchting zuiveringen	661.000	934.000	643.000		
801	Vervanging telemetrie onderstations kwantiteit	105.000	105.000	110.000	110.000	115.000
802	Vervanging telemetrie onderstations kwaliteit	110.000	120.000	120.000	130.000	130.000
836	Persleiding Annen-Gieten vervangen	530.000				
864	Bijdrage gemalen Hoogeveenschevaart	1.581.000	3.292.000	1.900.000		
865	Bijdrage gemalen Drentsche Hoofdvaart			383.000	713.000	740.000
869	Schakel- en verdeelinrichting RWZI's				250.000	900.000
870	Zuiveringen civiel op norm brengen	420.000	450.000	480.000	480.000	500.000
901	Diverse vervangingen RWZI's	1.150.000	900.000	1.000.000	1.000.000	1.100.000
906	Onderhoudsmachines	1.575.000	2.520.000	1.785.000	1.840.000	2.500.000
908	Oplossen knelpunten landelijk gebied	265.000	265.000	265.000	265.000	270.000
909	Stedelijk waterbeheer	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
911	Vervangen diverse beschoeiingen	600.000	600.000	600.000	310.000	320.000
915	Graafwerende maatregelen bever	265.000	315.000	370.000	370.000	390.000
922	Windketels vervangen	180.000	180.000	190.000	190.000	
959	PLC's RWZI Ter Apel	500.000				
965	Vervanging sanitaire voorzieningen RWZI Gieten	65.000				
1014	Laadpalen elektrische auto's	160.000				
	Subtotaal	10.447.000	12.141.000	10.211.000	8.213.000	9.590.000
	Programma Organisatie					
904	Aanschaf laboratoriumapparatuur	200.000	200.000	200.000	200.000	
905	ICT investeringen	645.000	795.000	615.000	1.095.000	475.000
	Subtotaal	845.000	995.000	815.000	1.295.000	475.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	16.102.000	17.176.000	16.016.000	15.183.000	19.525.000

Categorie E 1 - Nieuwe projecten waarvan de kredietvoorstellen in de loop van 2026 ter besluitvorming worden voorgelegd

		2026	2027	2028	2029	2030
	Omschrijving / projectnaam	Investering	Investering	Investering	Investering	Investering
	Programma Veiligheid					
863	Versterken boezemkades n.a.v. toets stabiliteit	4.350.000	4.100.000			
	Subtotaal	4.350.000	4.100.000	0	0	0
	Programma Watersystemen					
694	Baggeren vaarwegen en kanalen	600.000	790.000		525.000	
836	Persleiding Hooghalen-Hijken vervangen	650.000				
938	Vuilroosters vervangen	1.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
955	Standardiseren PLC software RWZI's	1.250.000	1.250.000	1.250.000	1.500.000	
976	RGM Nieuw Buinen vervangen + verplaatsen	600.000	200.000			
1013	Gemaal De Bulten incl. visvriendelijk maken	500.000	1.500.000			
	Subtotaal	4.600.000	5.740.000	3.250.000	4.025.000	2.000.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	8.950.000	9.840.000	3.250.000	4.025.000	2.000.000

Categorie E 2 - Nieuwe investeringen waarvan de kredietvoorstellen na 2026 ter besluitvorming worden voorgelegd

		2026	2027	2028	2029	2030
	Omschrijving / projectnaam	Investering	Investering	Investering	Investering	Investering
	Programma Watersystemen					
836	Persleiding vervangen				500.000	2.360.000
975	Biogasverwerking RWZI Veendam					4.500.000
	Subtotaal	0	0	0	500.000	6.860.000
	Programma Organisatie					
832	Vernieuwing/verduurzaming werkplaats Veele		1.096.000	1.500.000		
	Subtotaal	0	1.096.000	1.500.000	0	0
	Totaalvolume investeringen per jaar:	0	1.096.000	1.500.000	500.000	6.860.000
	Totaal generaal categoriën:	48.263.773	51.035.284	35.913.515	29.179.604	28.621.000
	Per programma:					
	Programma Veiligheid	14.205.505	11.104.000	6.760.033	10.291.926	9.491.000
	Programma Watersystemen	31.862.905	36.871.284	26.838.482	17.592.678	18.655.000
	Programma Organisatie	2.195.363	3.060.000	2.315.000	1.295.000	475.000
	Totaal per programma:	48.263.773	51.035.284	35.913.515	29.179.604	28.621.000